

KALKINMA AJANSLARI
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2010 YILI
İKTİSADİ GELİŞME
MALİ DESTEK PROGRAMI-1
(KÜÇÜK VE ORTA BÜYÜKLÜKTEKİ İŞLETMELER İÇİN)

PROGRAM SONRASI
DEĞERLENDİRME RAPORU

AĞUSTOS
2023

RAPOR SAHİBİ

SERHAT KALKINMA AJANSI

Atatürk Cad. Ortakapı Mah. No:69

Merkez/KARS

Tel : (474) 212 52 00

Faks : (474) 212 52 04

E-Posta : info@serka.gov.tr

RAPORU HAZIRLAYANLAR

Burak İPİN

İzleme ve Değerlendirme Birimi Başkan V.

Merve ÖZKAYA

İzleme ve Değerlendirme Birimi Uzmanı

Cansu Hilal POLAT

İzleme ve Değerlendirme Birimi Uzmanı

Ahmet HAN

Sonuç Odaklı Program Yönetim Birimi Uzmanı

Raporun kısmen ya da tamamen yayınlanması ve çoğaltılması fikri mülkiyet haklarına tabidir.

Kaynak gösterilmek kaydı ile Serhat Kalkınma Ajansı yayınları üçüncü kişilerce kullanılabilir.

İÇİNDEKİLER TABLOSU

ŞEKİLLER LİSTESİ.....	3
TABLolar LİSTESİ.....	4
KISALTMALAR	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	6
1. GİRİŞ.....	7
2. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER	8
2.1. Programın Tanım ve Kapsamı	8
2.2. Programın Performans Göstergeleri	9
3. PROGRAMIN GENEL GÖRÜNÜMÜ	11
3.1. Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistik Bilgiler.....	11
3.1.1. Proje Başvuruları	11
3.1.2. Sözleşme İmzalanan Projeler	14
3.1.3. Başarılı Olarak Tamamlanan Projeler.....	15
3.2. Bütçe Gerçekleşmeleri.....	18
4. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	21
4.1. Değerlendirmede Kullanılan Yöntem.....	21
4.2. Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi	21
4.2.1. İlgililik.....	21
4.2.2. Etkinlik.....	23
4.2.3. Etkililik	29
4.2.4. Etki	32
4.2.5. Sürdürülebilirlik.....	33
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	36
6. EKLER	39
7. KAYNAKÇA	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Başvuruların İllerine Göre Dağılımı	11
Şekil 2. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı	12
Şekil 3. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı.....	13
Şekil 4. Başarılı Bulunan ve Sözleşme İmzalanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı.....	14
Şekil 5. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı	16
Şekil 6. Destek Almaya Hak Kazanan Projelerin Uygulama Süreci Sonrası Durumu	16
Şekil 7. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı	17
Şekil 8. Proje Uygulama Sürecinde Ortalama Destek Tutarı.....	20
Şekil 9. Programının Bölge Koşullarına ve Yararlanıcıların İhtiyaçlarına Uyumu	23
Şekil 10. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları.....	23
Şekil 11. Ajans Desteklerinin Hedef Kitleler Tarafından Bilinme Durumu	26
Şekil 12. Ajans Destekleri Hakkında Etkin Duyuru Yapılma Durumu	26
Şekil 13. Programdan Haberdar Olma Yöntemi	27
Şekil 14. Programın Finansal Olarak Değerlendirilmesi	27
Şekil 15. Projenin Eş Finansmanının Karşıllanması	28
Şekil 16. Proje Başvuru, Sözleşme İmzama ve Yürütme Süreci Zorlanma Düzeyinin Tespiti.....	28
Şekil 17. Proje Uygulama Sürecinde Zorlanma Düzeyinin Tespiti	29
Şekil 18. Seçili Performans Göstergelerinin Gerçekleşme Oranı	31
Şekil 19. Destek Kapsamında Alınan Makine ve Ekipmanların Güncel Kullanım Durumu.....	31
Şekil 20. Danışman Desteği Alma Durumu.....	32
Şekil 21. Proje İle Amaçlara Ulaşılma Durumu.....	33
Şekil 22. Projenin Sonunda Elde Edilen Kazanımların Uzun Vadede Katkıları	33
Şekil 23. Programdan Sonra Farklı Desteklerden Faydalanma Durumu	34
Şekil 24. Firmalara Uygun Olan Mali Destekler	35

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Programın Künyesi.....	8
Tablo 2. Programın Performans Göstergeleri.....	9
Tablo 3. Program Kapsamında Talep Edilen Destek Tutarı.....	12
Tablo 4. Program Kapsamında Başarılı Olan Projeler	13
Tablo 5. Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı ve Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı.....	15
Tablo 6. Tamamlanan Projelere İlişkin Ajans Destek Tutarı ve Eş Finansman Tutarı	15
Tablo 7. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı.....	17
Tablo 8. Program Kapsamında Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı.....	18
Tablo 9. Sözleşmeye Bağlanan ve Gerçekleşen Destek Tutarı	19
Tablo 10. Sözleşme ve Proje Uygulama Sürecinde Eş Finansman Tutarı	20
Tablo 11. Uygulama Sürecinde Proje Süresi	24
Tablo 12. Hedeflenen Seçili Performans Göstergelerinin Gerçekleşme Durumu.....	30

KISALTMALAR

DYK	: Destek Yönetim Klavuzu
İGMD	: İktisadi Gelime Mali Destek Programı
KAYS	: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi
KOBİ	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletme
KOSGEB	: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
PUR	: Proje Uygulama Rehberi
SAR	: Satın Alma Rehberi
SERKA	: Serhat Kalkınma Ajansı
TRA2	: Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars İlleri
TKDK	: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu
TSO	: Ticaret ve Sanayi Odası

YÖNETİCİ ÖZETİ

Ajansımız tarafından hazırlanan bu Program Sonrası Değerlendirme Raporunda; Ajansımızın faaliyet gösterdiği TRA2 Bölgesi illerinde (Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars) faaliyet gösteren ve kar amacı güden işletmelere yönelik 2010 yılında çağrısını gerçekleştirdiğimiz İktisadi Gelişme Mali Destek Programı (KOBİ)'nin etki ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Programa toplam 146 proje başvurusu yapılmıştır. Bu başvurulardan 42'si ile destek sözleşmesi imzalanmış 3 projenin feshedilmesine karşın 39 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. Projelere Ajans tarafından tahsis edilen 7.973.994,13 TL'lik destek sözleşmeye bağlanarak işletmelerin karşılayacağı eş finansmanla birlikte toplamda 16.829.300,00 TL'lik mali kaynak harekete geçirilmiştir. 2023 yılı tutarları ile yaklaşık 102,1 milyon TL sözleşmeye bağlanarak yararlanıcıların eş finansmanı ile birlikte toplam 215,5 milyon TL'lik mali kaynak harekete geçirilmiştir.

Programın etki ve sonuçlarını değerlendirmek amacıyla Ajans kayıtlarından elde edilen verilere ve Ajansımız tarafından hazırlanan anket sorularına işletmeler tarafından verilen cevaplara baktığımızda program ile işletmelerin; istihdam sayısı, üretim kapasitesindeki artış, kalite standartlarına göre alınan sertifika sayısı, üretilen yeni ürün sayısı, Ar-Ge personeli istihdamı, katılım sağlanan sergi/fuar sayısı, enerji tüketimi, kapasite artışı, kullanılan pazarlama aracı sayısı, alınan tescil ve patent sayısı, defolu ürün oranındaki düşüş, düzenlenen eğitim sayısı ve eğitime katılım sayısı gibi performans göstergelerinde kayda değer bir ilerleme sağladıkları görülmüştür.

Ajans tarafından ilerleyen yıllarda uygulanması planlanan programlara dair öneri ve tedbirlerin de yer aldığı çalışmaya katkı sağlayan Ajans personellerine ve anket formlarını özenle dolduran işletmelere teşekkür eder çalışmanın ülkemize ve Bölgemize hayırlı olmasını temenni ederiz.

Serhat Kalkınma Ajansı Genel Sekreterliği

1. GİRİŞ

Ajans 2011 yılında küçük ve orta büyüklükteki işletmelere yönelik İktisadi Gelişme Mali Destek Programına (KOBİ) çıkmıştır. Mali destek programının başvuru rehberi hazırlanırken, 2010-2013 TRA2 Bölge Planı referans alınmıştır. Bölge Planında “işletmelerin rekabet edebilirlik kapasitelerini arttırmak” ve “turizm potansiyelini harekete geçirerek Bölgeyi markalaştırmak” amaçlarına yönelik olarak KOBİ’lerin desteklenmesinin önem arz ettiği tespit edilmiştir (SERKA, 2010-2013 Bölge Planı, 2010). Bu tespiti ek olarak Ajansın Bölge’de gerçekleştirdiği toplantı, paydaş görüşmeleri, saha çalışmaları ve araştırmalar neticesinde programın öncelikleri belirlenmiştir. Başvuru rehberinin oluşturulmasının akabinde Bölge ekonomisini canlandırmak amacı ile mali destek programı 20.10.2010 tarihinde ilan edilmiş ve programın son başvuru tarihi olarak 06.12.2010 tarihi belirlenmiştir.

Program kapsamında TRA2 Bölgesi il ve ilçelerinde 25.10.2010-30.10.2010 tarihleri arasında bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiş ilgili kurum ve kuruluşlar ile iletişim kurulmuştur. 4 ilde yapılan toplantılarda toplam 1.027 katılımcı mali destek programı hakkında bilgilendirilmiştir. Son başvuru tarihi olan 06.12.2010 tarihine kadar 146 proje başvurusu alınmış ve program başvurulara kapatılmıştır (SERKA, Faaliyet Raporu, 2010).

Başvurular Ajans personelleri tarafından ön incelemeye tabi tutulurken bu aşamayı geçen projeler bağımsız değerlendiriciler tarafından değerlendirilmiştir. Bağımsız değerlendirici puanı yeterli olan projeler Değerlendirme Kurulu üyelerince değerlendirilmiş ve Yönetim Kurulu’nun değerlendirmelerine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Kararı ile 44 asil ve 7 yedek proje başarılı kabul edilerek asil projeler sözleşme imzalamaya davet edilmiştir. Sözleşme imzalamaya davet edilen 44 proje yararlanıcısından haklarından feragat edenler olduğu için yedek projeler de destek sözleşmesini imzalamaya davet edilmiştir. Netice itibarıyla program kapsamında 42 proje yararlanıcısı ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. İlgili projelerden 3 tanesi feshedilmesine karşın 39 proje başarılı olarak tamamlanmıştır.

Bu raporda programın, program sonrası değerlendirme çalışması yapılarak programın etkilerini görmek amaçlanmıştır. Değerlendirme çalışması, birincil ve ikincil verilerin derlenmesi ve analizini içeren çoklu-yöntem metodu ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk safhasında uygulanacak yöntemlerin netleştirilmesi amacıyla sahada kullanılacak soru formları; değerlendirme kriterleri, program göstergeleri ve Ajans tarafından tutulan bilgi ve verilerin derlenmesiyle hazırlanmıştır. Ajanstan mali destek alan işletmelerde, değerlendirme sorularına yönelik veri elde edilebilmesi amacıyla anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Anketler, yararlanıcıların % 62’si (24 KOBİ) tarafından cevaplanmıştır.

Ayrıca, Ajans tarafından başvuru ve uygulama sürecinde projeler özelinde toplanmış olan izleme verileri düzenlenip konsolide edilerek analiz edilmiştir. İzleme verileri dışında programlara ait başvuru rehberleri, ulusal ve bölgesel politikalar ve planlar, program kapanış raporları, faaliyet raporları ve Ajans mevzuatı da incelenmiş ve programların değerlendirilmesinde birer girdi olarak kullanılmıştır.

2. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Program kapsamında hazırlanan başvuru rehberi ile program ilan edilmiş, TRA2 Bölgesi'ndeki il ve ilçelerde bilgilendirme toplantıları yapılmış ve başvurular alınmıştır. Ajans tarafından 146 farklı proje için ön inceleme gerçekleştirilmiştir. Ön inceleme kapsamında projelerin idari ve uygunluk kontrolleri gerçekleştirilmiş ve ardından bağımsız değerlendiricilere sunulmuştur. Bağımsız değerlendiricilerin projeleri değerlendirmesinin ardından Değerlendirme Komitesi projeleri değerlendirmiştir. Yapılan bu değerlendirmeler neticesinde Ajans Yönetim Kuruluna sunulan projelere göre Yönetim Kurulu Kararı ile 44 asil 7 yedek proje başarılı olarak belirlemiştir. Program kapsamında başarılı olan 44 asil ve 7 yedek projenin 42'si ile sözleşme imzalanmıştır. İlgili projelerden 3 tanesi fesih edilmesine karşın 39 proje ise başarıyla tamamlanmıştır.

2.1. Programın Tanım ve Kapsamı

Bölge'de tarıma dayalı sanayi, imalat sanayi ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin mali ve teknik kapasitelerini artırarak ve rekabet güçlerini geliştirerek Bölge'nin sürdürülebilir ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak üzere iktisadi gelişme konulu mali destek programı öngörülmüştür. 2010 yılı İktisadi Gelişme Mali Destek Programı (KOBİ) adlı mali destek programı ilan edilmiştir. Programın künyesi Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Programın Künyesi

2010 YILI İKTİSADİ GELİŞME MALİ DESTEK PROGRAMI-1	
Programın Amacı	Tarıma dayalı sanayi, imalat sanayi ve turizm sektörlerinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin mali ve teknik kapasitelerini artırarak ve rekabet güçlerini geliştirerek Bölge'de sürdürülebilir ekonomik kalkınmasına katkıda bulunmak
Programın Öncelikleri	1. İşletmelerde modern üretim teknikleri kullanımının yaygınlaştırılması, ürün çeşitliliği ve yenilikçi uygulamaların artırılması ve Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi
	2. İşletmelerin markalaşma, pazarlama ve ihracat kapasitelerinin artırılması, kalite yönetim sistemlerinin kurularak ulusal ve uluslararası standartların sağlanması
	3. Turizm sektöründe faaliyet gösteren firmaların kapasitelerinin ve hizmet kalitelerinin artırılması

Programın Toplam Bütçesi	8.500.000,00 TL	
Proje Başına Destek Tutarı	Asgari 40.000,00 TL	Azami 400.000,00 TL
Destek Oranı	Asgari -	Azami %50
Proje Uygulama Süresi	Asgari - ay	Azami 12 ay
Başvuru Yapılabilecek Proje Sayısı	Azami 2 adet	
Destek Alınabilecek Proje Sayısı	Azami 1 adet	
Proje Uygulama Yeri	Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars İlleri	
Uygun Başvuru Sahipleri	18 Kasım 2005 tarih ve 25997 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik kapsamında KOBİ olarak faaliyet gösteren gerçek veya tüzel kişiler (250 kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hâsılatı ya da mali bilançosu 25 milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler) - Sermayesinin veya oy haklarının %25’den fazlasının KOBİ kapsamında olmayan bir işletmeye ait olmaması şartını sağlayan işletmeler	
İlan Tarihi	20.10.2010	
Son Başvuru Tarihi	06.12.2010	

Programa yönelik detaylı bilgi Ek-1 Başvuru Rehberi’nde yer almaktadır.

2.2. Programın Performans Göstergeleri

Programın performans göstergeleri ve birimleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Programın Performans Göstergeleri

Sıra No	Gösterge	Birim
1	Üretim Kapasitesinin Artış Oranı	Yüzde
2	Kalite Standartlarına Göre Alınan Sertifika Sayısı	Adet
3	Geçici ve Sürekli Çalışan Sayısı	Adet

4	Firma İçin Yeni Ürün Sayısı	Adet
5	Ar-Ge Alanında Çalışan Personel Sayısı	Kişi
6	Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı	Adet
7	Enerji Tüketimi	Kw/s
8	Kapasite Artışı	Yüzde
9	Kullanılan Pazarlama Araçlarının Sayısı	Adet
10	Açılan Web Sitesi Sayısı	Adet
11	Alınan Tescil ve Patent Sayısı	Adet
12	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	Adet
13	Defolu Ürün Oranı	Binde
14	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet
15	Firma İçi Eğitime Katılım Sayısı	Adet

3. PROGRAMIN GENEL GÖRÜNÜMÜ

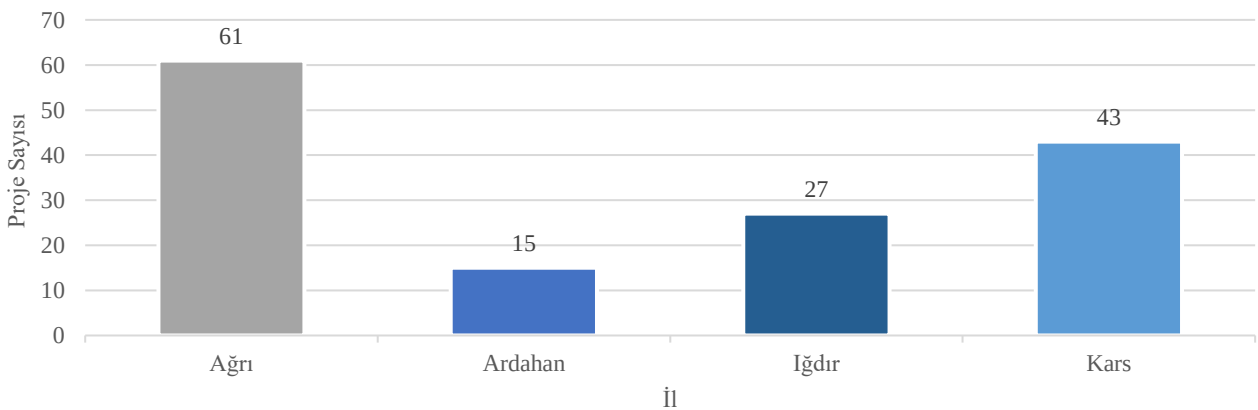
“İşletmelerde modern üretim teknikleri kullanımının yaygınlaştırılması, ürün çeşitliliği ve yenilikçi uygulamaların artırılması ve Ar-Ge altyapısının geliştirilmesi”, “işletmelerin markalaşma, pazarlama ve ihracat kapasitelerinin artırılması, kalite yönetim sistemlerinin kurularak ulusal ve uluslararası standartların sağlanması” ve “turizm sektöründe faaliyet gösteren firmaların kapasitelerinin ve hizmet kalitelerinin artırılması” programın öncelikleri olup bu öncelikler, programın çerçevesini oluşturmaktadır. Program kapsamında önceliklere yönelik verilen desteklerin sonucu ve değerlendirmesi bu bölümde yapılacaktır. Ayrıca işletmelerin turizm, sanayi ve ticaret sektörlerinde teknik kapasitelerinin geliştirilerek Bölge içerisinde sürdürülebilir ekonomik kalkınmanın sağlanmasına katkıda bulunmak programın temel hedefi olup bu hedefe yönelik oluşturulan göstergeler neticesinde programın başarısı değerlendirilecektir.

3.1. Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistikî Bilgiler

3.1.1. Proje Başvuruları

Programa toplam 146 adet proje başvurusu yapılmış olup Şekil 1’de gösterildiği üzere 61 adet proje başvurusu ile başvuruların %41,78’i Ağrı ilinden, 15 adet proje başvurusu ile başvuruların %10,28’i Ardahan ilinden, 27 adet proje başvurusu ile başvuruların %18,49’u Iğdır ilinden ve 43 adet proje başvurusu ile başvuruların %29,45’si Kars ilinden yapılmıştır. En fazla proje başvurusu Ağrı ilinden, en az proje başvurusu ise Ardahan ilinden yapılmıştır.

Şekil 1. Başvuruların İllerine Göre Dağılımı

Programa TRA2 Bölgesi’nden 146 adet proje başvurusu yapılmış ve Tablo 3’te gösterildiği üzere toplam olarak 39.379.321,33 TL’lik destek talep edilmiştir. Başvuruların illere göre dağılımında ise Ağrı ilinde 61 proje için 15.665.976,53 TL, Ardahan ilinde 15 proje için 4.101.863,47 TL, Iğdır ilinde 27 proje için 8.122.092,84 TL ve Kars ilinde 43 proje için 11.489.388,49 TL destek talep edilmiştir. Söz konusu programın başvuru rehberinde yer alan bütçesinin 8,5 milyon TL olduğu göz önünde bulundurulduğunda,

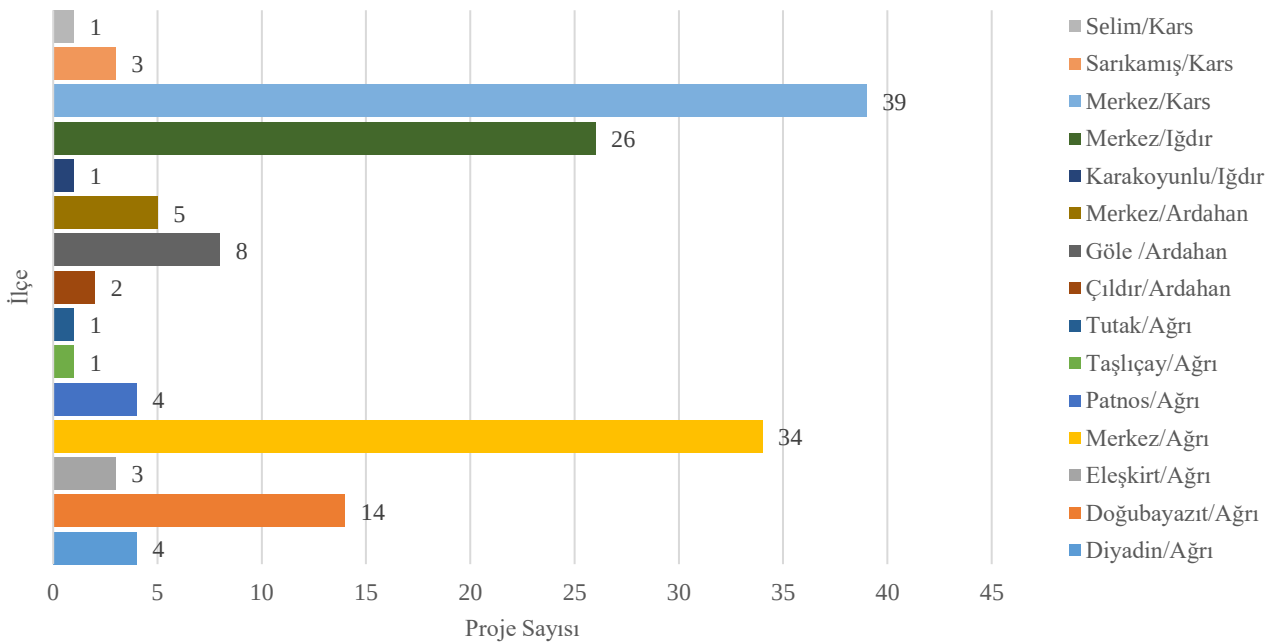
talep edilen mali desteğin programın toplam bütçesinin yaklaşık 4,6 katı olduğu görülmektedir. İlgili veriler incelendiğinde en fazla destek talep eden ilin Ağrı ili olduğu görülmektedir.

Tablo 3. Program Kapsamında Talep Edilen Destek Tutarı

İl	Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek Tutarı
Ağrı	61	15.665.976,53
Ardahan	15	4.101.863,47
Iğdır	27	8.122.092,84
Kars	43	11.489.388,49
Toplam	146	39.379.321,33

Program kapsamındaki başvuruların, TRA2 Bölgesi ilçeleri düzeyinde dağılımı Şekil 2’de gösterilmiş olup şekil incelendiğinde; sanayileşmenin, yapılaşmanın ve turizmin yoğun olduğu ilçelerde daha fazla başvuru olduğu görülmüştür. Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinden oluşan TRA2 Bölgesi’nde toplam 26 adet ilçe bulunmaktadır. İl merkezleri dışındaki ilçelerden gelen başvuru oranı TRA2 Bölgesi için %28,8 olarak gerçekleşmiş olup en fazla proje başvurusu Ağrı’nın Doğubayazıt ilçesinden gelmiştir. İl merkezlerinde ise başvuru oranı %71,2 olarak gerçekleşmiş olup en fazla proje başvurusu Kars’ın Merkez ilçesinden gelmiştir.

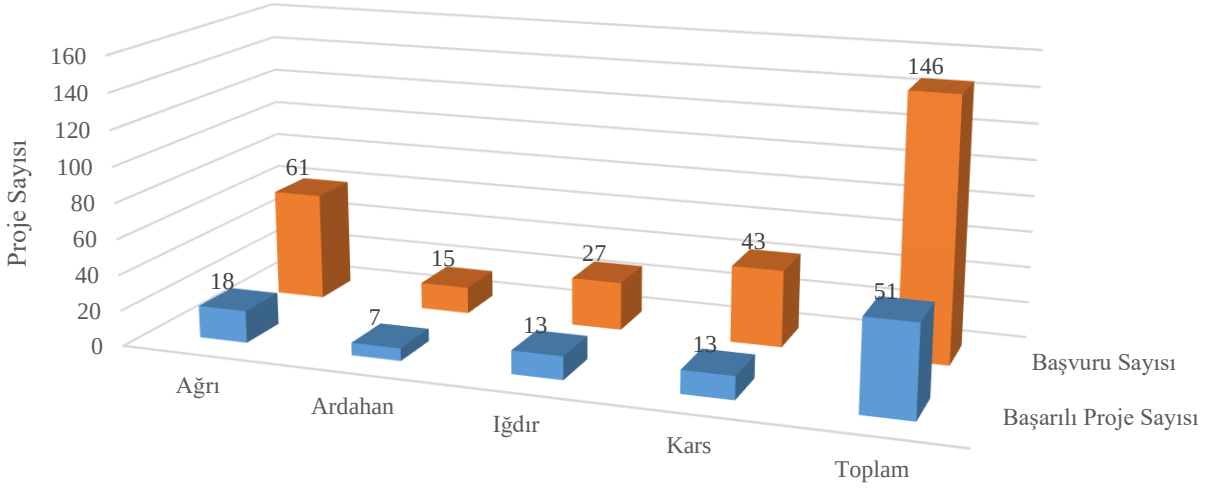
Şekil 2. Başvuruların TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

Program kapsamında başvurusu gerçekleştirilen toplam 146 projeden 44’ü asil 7’si yedek olmak üzere 51 proje başarılı olarak ilan edilmiştir. Söz konusu projelerin illere göre dağılımı Şekil 3’te

gösterilmektedir. Başvuruların başarı oranı %34,93 olarak gerçekleşmiştir. Başarılı olarak ilan edilen 51 projenin yararlanıcılarının %35,29'unun Ağrı ilinden, %13,73'ünün Ardahan ilinden, %25,49'unun Iğdır ilinden ve %25,49'unun da Kars ilinden olduğu görülmektedir. Söz konusu programa yapılan başvuru ve başarılı projelerin dağılımı incelendiğinde Ağrı ilinin ön plana çıktığı görülmektedir.

Şekil 3. Programa Yapılan Başvuru ve Başarılı Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Program kapsamında başarılı olarak ilan edilen 51 proje yararlanıcısının talep ettiği destek tutarları Tablo 4'te gösterilmiştir. Tablo incelendiğinde Ağrı ilinde 18 başarılı proje ile 3.409.324,67 TL, Ardahan ilinde 7 başarılı proje ile 1.129.353,82 TL, Iğdır ilinde 13 başarılı proje ile 2.757.002,22 TL ve Kars ilinde 13 başarılı proje ile 2.592.203,75 TL olmak üzere toplam 9.887.884,46 TL destek talep edilmiştir. Ağrı ilinin programa yapmış olduğu 61 proje başvurusu ile toplam başvurunun %41,78'ini oluşturması ve başarılı 18 proje sayısı ile toplam başarılı proje sayısının %35,29'unu oluşturması dikkat çekmektedir.

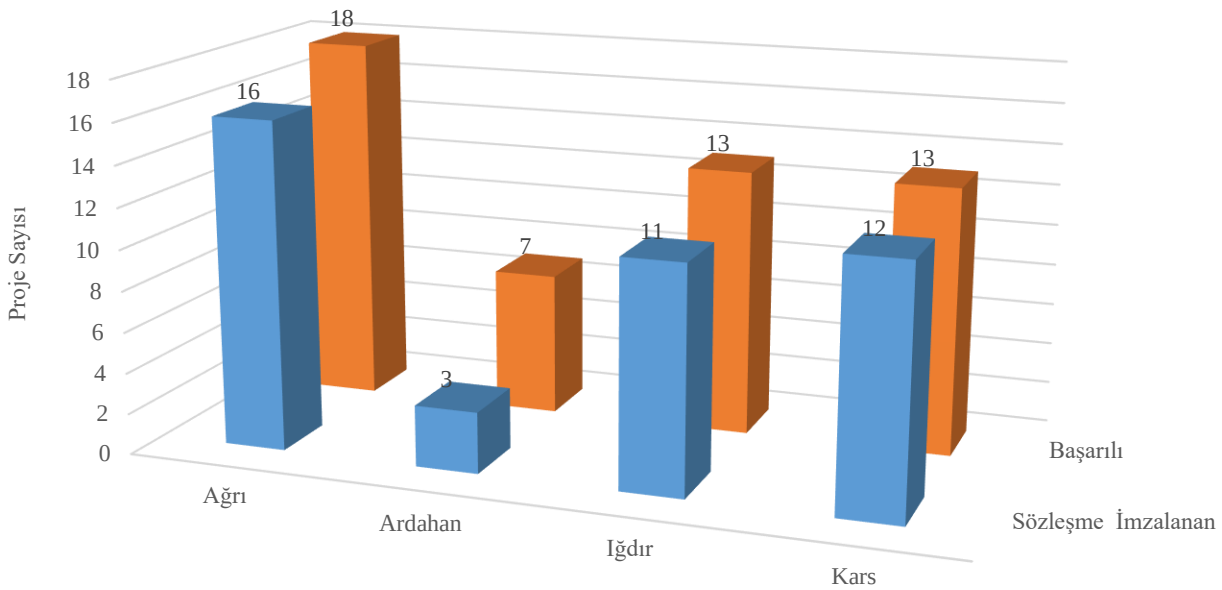
Tablo 4. Program Kapsamında Başarılı Olan Projeler

İl	Proje Başvuru Sayısı	Talep Edilen Destek Tutarı	Başarılı Proje Sayısı	Talep Edilen Destek Tutarı
Ağrı	61	15.665.976,53	18	3.409.324,67
Ardahan	15	4.101.863,47	7	1.129.353,82
Iğdır	27	8.122.092,84	13	2.757.002,22
Kars	43	11.489.388,49	13	2.592.203,75
Toplam	146	39.379.321,33	51	9.887.884,46

3.1.2. Sözleşme İmzalanan Projeler

Ajans Yönetim Kurulu Kararı ile programa başvuran projelerden 44'ü asil 7'si ise yedek proje belirlenmiş ve asil proje sahipleri sözleşme imzalamaya davet edilmiştir. Ancak asil listede bulunan yararlanıcılardan haklarından feragat edenler olduğu için yedek projelerde sözleşme imzalamaya davet edilmiştir. Programda başarılı bulunan ve sözleşme imzalanan projelerin illere göre dağılımı Şekil 4'te gösterilmiş olup Ağrı ilinden 16 proje, Ardahan ilinden 3 proje, Iğdır ilinden 11 proje ve Kars ilinden 12 proje yararlanıcısı olmak üzere 42 proje için yararlanıcısı ile destek sözleşmesi imzalanmıştır. Sözleşme imzalanan 42 adet projenin sorunsuz ve mevzuata uygun şekilde yürütülebilmeleri amacıyla yararlanıcılara yönelik bilgilendirme eğitimleri düzenlenmiştir. Eğitimlerde genel olarak proje uygulama mevzuatı, satın alma mevzuatı ve sıkça karşılaşılan sorunlar yararlanıcılarla paylaşılmıştır. Sözleşme imzalanmasından sonra gerçekleştirilen ilk izleme ziyaretlerinde projeye özgü yönlendirmeler yapılmış ve proje kapsamında riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleşmiştir.

Şekil 4. Başarılı Bulunan ve Sözleşme İmzalanan Proje Sayısının İllere Göre Dağılımı

Program kapsamında sözleşme imzalanan 42 projenin sözleşme destek tutarları Tablo 5'te gösterilmektedir. Bu projeler ile sözleşmeye bağlanan destek tutarı Ağrı ilinde 3.032.824,67 TL, Ardahan ilinde 450.867,00 TL, Iğdır ilinde 2.115.523,71 TL ve Kars ilinde 2.374.778,75 TL olmak üzere toplam 7.973.994,13 TL olarak hesaplanmıştır. Sözleşme imzalanan proje sayısı ve sözleşmeye bağlanan destek tutarında Ağrı ili ön plana çıkmaktadır.

Tablo 5. Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı ve Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı

İl	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı
Ağrı	16	3.032.824,67
Ardahan	3	450.867,00
Iğdır	11	2.115.523,71
Kars	12	2.374.778,75
Toplam	42	7.973.994,13

3.1.3. Başarılı Olarak Tamamlanan Projeler

Ajans TRA2 Bölgesi'nde faaliyet gösteren KOBİ'lere yönelik hazırlamış olduğu program kapsamında 42 yararlanıcı ile sözleşme imzalanmış olup bu projelerin 3 tanesi fesih edilmesine karşın 39 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Program kapsamında desteklenen ve başarıyla tamamlanan projelerin illere göre gerçekleşen destek ve eş finansman tutarlarının dağılımı Tablo 6'da gösterilmiş olup tablo incelendiğinde Ağrı ili 16 proje ile %37,93'ünü, Ardahan ili 2 proje ile %3,74'ünü, Iğdır iline 10 proje ile %26,98'ini ve Kars ili 11 proje ile toplam başarılı projelere ait destek tutarının %31,35'ini oluşturmaktadır. Başarıyla tamamlanan projelere ait toplam destek tutarı ise 6.884.287,63 TL'dir. Söz konusu programda başarıyla tamamlanan proje sahipleri tarafından sağlanan eş finansman ise TRA2 Bölgesi'nde toplam 7.720.328,44 TL'dir. Ağrı ili gerçekleşen destek tutarında 2.611.323,40 TL ve gerçekleşen eş finansman tutarında 3.206.764,47 TL ile öne çıkmaktadır. Program kapsamında toplam 14.604.616,06 TL'lik bir mali kaynak ile Bölge'ye yatırım yapılmıştır.

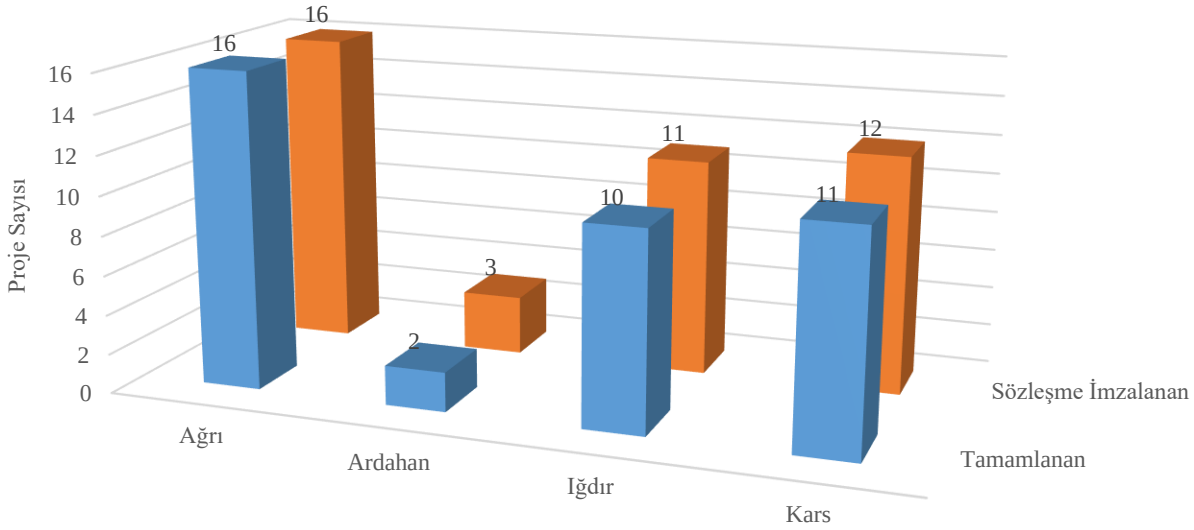
Tablo 6. Tamamlanan Projelere İlişkin Ajans Destek Tutarı ve Eş Finansman Tutarı

İl	Proje Sayısı	Gerçekleşen Destek Tutarı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı	16	2.611.323,40	3.206.764,47
Ardahan	2	257.152,00	257.152,00
Iğdır	10	1.857.567,73	2.098.167,47
Kars	11	2.158.244,50	2.158.244,50
Toplam	39	6.884.287,63	7.720.328,44

Program kapsamında Şekil 5'de görüleceği üzere Ağrı ilinde 16 proje, Ardahan ilinde 3 proje, Iğdır ilinde 11 proje ve Kars ilinde 12 proje olmak üzere toplam 42 projenin yararlanıcısı ile sözleşme imzalanmıştır.

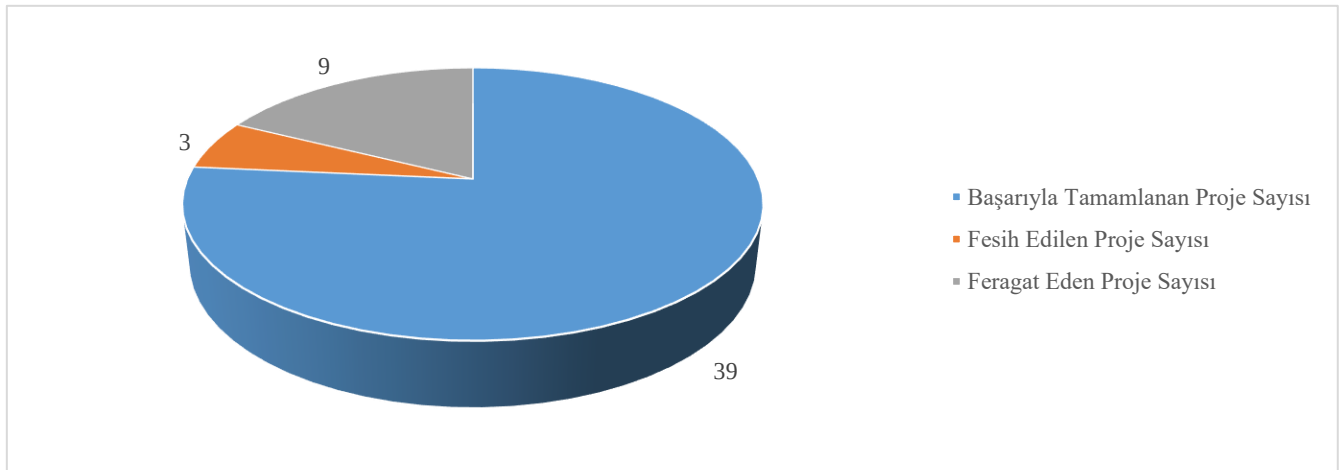
Sözleşme imzalanan projelerden Ardahan, Iğdır ve Kars illerinden 1'er proje fesih edilmiştir. Ağrı ilinden 16 proje, Ardahan ilinden 2 proje, Iğdır ilinden 10 proje ve Kars ilinden 11 proje olmak üzere toplam 39 proje başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

Şekil 5. Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Proje Sayılarının İllere Göre Dağılımı

Program kapsamında başarılı bulunan 51 projenin uygulama süreci sonrası durumları Şekil 5'te gösterilmiştir. Başarılı projelerden 9 projenin yararlanıcısı haklarından feragat etmiştir. Sözleşme imzalanan 3 proje fesih edilmiş 39 proje ise başarılı bir şekilde tamamlanmıştır.

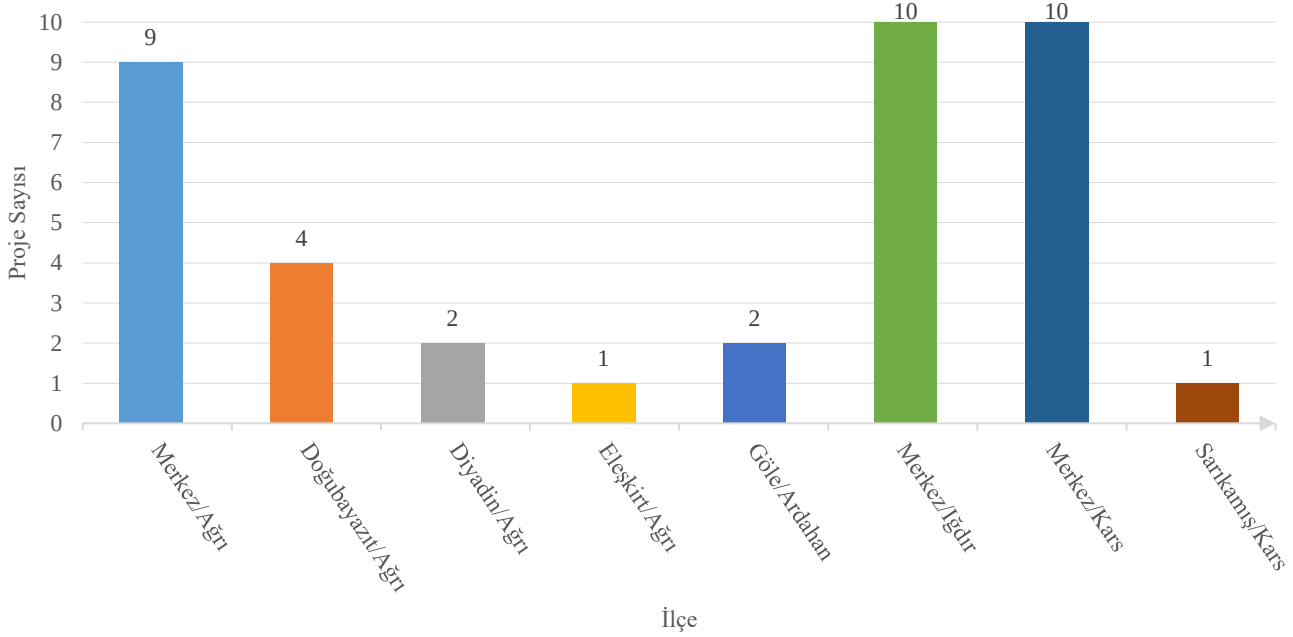
Şekil 6. Destek Almaya Hak Kazanan Projelerin Uygulama Süreci Sonrası Durumu

Şekil 7'de tamamlanan başarılı projelerin TRA2 Bölgesi ilçelerine göre coğrafi dağılımı gösterilmektedir. Tamamlanan başarılı projelerin coğrafi dağılımına bakıldığında projelerin yaklaşık %74,36'sının il merkezlerinde olduğu görülmektedir. Iğdır ili Merkez ilçesi ve Kars ili Merkez ilçesi 10 tamamlanan proje ile başı çekerken 9 proje ile Merkez/Ağrı takip etmektedir. İlçelerde ise Doğubayazıt

4 tamamlanan proje ile Diyadin ve Göle 2 tamamlanan proje ile Eleşkirt ve Sarıkamış 1 tamamlanan proje ile programda yer almıştır.

Şekil 7. Tamamlanan Projelerin TRA2 Bölgesi İlçelerine Göre Dağılımı

Program kapsamında tamamlanan projelerin sektörel dağılımı Tablo 8’de gösterilmekte olup tamamlanan 39 projenin 33 tanesi imalat, 4 tanesi konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyeti ile turizm ve 2 tanesi tarım, ormancılık ve balıkçılık ile tarım sektöründedir. Programın temel amacı ve öncelikleri incelendiğinde projelerin ilgili sektörlerde yer alması projelerin program ile paralellik gösterdiğinin kanıtıdır.

Tablo 7. Tamamlanan Projelerin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektörler	Adet	Yüzde
A - Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık	2	5
C – İmalat	33	85
I- Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	4	10
Toplam	39	100

Program kapsamında gerçekleştirilen harcamaların bütçesel dağılımı Tablo 8’de gösterilmiş olup toplam bütçe harcamalarının yaklaşık %94,92’sini ekipman ve malzeme alımı oluşturmaktadır. 13.862.892,31 TL ile yararlanıcıların ihtiyacına uygun makine ve ekipman alımı gerçekleştirilmiştir. Diğer maliyetler, hizmetler bütçe kaleminde gerçekleşme ise bütçenin yaklaşık %4,02’sini oluşturmaktadır. Toplam bütçenin içerisinde %0,93 ile diğer, %0,06 ile yerel ofis maliyetleri, 0,06 ile insan kaynakları ve %0,01

ile seyahat bütçe kalemi yer almaktadır. İdari maliyetler bütçe kalemi ise yararlanıcılar tarafından tercih edilmemiştir.

Tablo 8. Program Kapsamında Gerçekleşen Harcamaların Bütçesel Dağılımı

Bütçe Kalemi	Tutar	Yüzde
İnsan Kaynakları	9.250,00	0,06
Seyahat	400,00	0,01
Ekipman ve Malzeme	13.862.892,31	94,92
Yerel Ofis Maliyetleri	9.198,04	0,06
Diğer Maliyetler, Hizmetler	586.631,21	4,02
Diğer	136.244,50	0,93
İdari Maliyetler	0	0,00
Toplam	14.604.616,06	100

3.2. Bütçe Gerçekleşmeleri

Bu program kapsamında destek verilecek projeler için ayrılan toplam bütçe 8.500.000,00 TL olarak programın başvuru rehberinde ilan edilmiştir. Destek tutarı her bir proje için asgari 40.000,00 TL, azami 400.000,00 TL olmak üzere yayınlanmıştır. Program kapsamında 146 proje başvurusu ile 39.379.321,33 TL'lik destek talep edilmiştir. Tablo 9'da sözleşme imzalanan projelerin sözleşmeye bağlanan destek tutarı ve gerçekleşen destek tutarı bulunmaktadır. Program kapsamında 42 proje için toplam 7.973.994,13 TL tutarında destek için sözleşme imzalanmıştır.

Sözleşme imzalanmasından sonra projelerin izleme ve değerlendirme uzmanları yararlanıcılara ilk izleme ziyaretini gerçekleştirmiştir. İlk izleme ziyaretlerinde proje kapsamında yapılacak faaliyetlerin ve satın alımların planlaması yapılmış ve riayet edilecek faaliyet takvimi yararlanıcı ile karşılıklı görüşmeler sonucunda netleştirilmiş, gerekli prosedürler ve açıklamalar yararlanıcılara detaylı bir şekilde beyan edilmiştir. Projelerin yararlanıcıları ile uygulama sırasında sorun yaşanmaması için ilgili proje irtibat ve yetkili kişileri ile iletişim halinde kalınmıştır. Projelerin tamamlanması ile yararlanıcılar Ajansa nihai rapor sunmuştur. Yararlanıcıların proje harcamaları, destek sözleşmeleri ve mevzuata uygun olarak projelerin izleme uzmanları tarafından kontrol edilmiştir. Yapılan proje harcamaları Kalkınma Ajansları Destek Yönetim Kılavuzu (DYK), Proje Uygulama Rehberi (PUR) ve Satın Alma Rehberine (SAR) göre incelenmiş olup bazı harcamalar uygun maliyet bazıları ise uygun olmayan maliyet olarak

değerlendirilmiştir. Uygun maliyet olarak kabul edilen proje harcamalarına istinaden ödemeler gerçekleştirilmiştir.

Program kapsamında başarıyla tamamlanan 39 projeye ait proje harcamalarının incelenmesi neticesinde Ağrı ilinde 2.916.444,57 TL, Ardahan ilinde 357.415,00 TL, Iğdır ilinde 1.884.740,16 TL ve Kars ilinde 2.166.994,98 TL destek olmak üzere toplam 7.325.594,71 TL'lik gerçekleşme olduğu görülmektedir. Destek tutarları incelendiğinde gerçekleşen harcamaların sözleşme imzalanan destek tutarlarının %86,33 oranında olduğu ve gerçekleşen destek tutarında Ağrı ilinin, toplam gerçekleşen destek tutarının %37,93 oranıyla en çok destek alan il konumunda olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Sözleşmeye Bağlanan ve Gerçekleşen Destek Tutarı

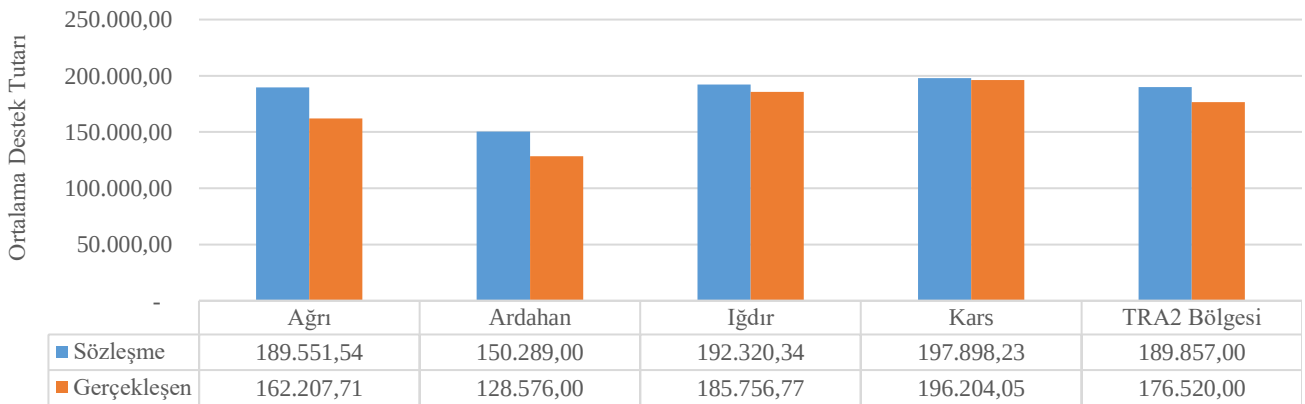
İl	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı	Tamamlanan Proje Sayısı	Gerçekleşen Destek Tutarı
Ağrı	16	3.032.824,67	16	2.611.323,40
Ardahan	3	450.867,00	2	257.152,00
Iğdır	11	2.115.523,71	10	1.857.567,73
Kars	12	2.374.778,75	11	2.158.244,50
Toplam	42	7.973.994,13	39	6.884.287,63

Program kapsamında sözleşme imzalanan projelerin eş finansman tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen eş finansman tutarları Tablo10'da gösterilmektedir. Tabloya göre program kapsamında sözleşmeye bağlanan projelerdeki toplam eş finansman tutarı 8.855.305,87 TL'dir. Sözleşmeye bağlanan eş finansman tutarının illere göre dağılımına bakıldığında Ağrı ilinde 3.621.994,33 TL, Ardahan ilinde 450.867,00 TL, Iğdır ilinde 2.361.496,29 TL ve Kars ilinde 2.420.948,25 TL olduğu görülmektedir. Gerçekleşen eş finansman tutarlarına bakıldığında is Ağrı ilinde 3.206.764,47 TL, Ardahan ilinde 257.152,00 TL, Iğdır ilinde 2.098.167,47 TL ve Kars ilinde 2.158.244,50 TL eş finansman olmak üzere toplam 7.720.328,44 TL'lik gerçekleşen eş finansman olduğu görülmektedir. Program kapsamında toplam eş finansman tutarı program kapanışının gerçekleşmesi ile birlikte %87,18 oranında gerçekleşmiş olup yararlanıcılar tarafından yapılan harcamalar genel olarak sözleşme bütçesinin az bir miktar altında gerçekleşmiştir. Gerçekleşen eş finansman bakımından Ağrı ili toplam gerçekleşen eş finansmanın %41,54 oranı ile öne çıkmaktadır.

Tablo 10. Sözleşme ve Proje Uygulama Sürecinde Eş Finansman Tutarı

İl	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı	Sözleşmeye Bağlanan Eş Finansman Tutarı	Tamamlanan Proje Sayısı	Gerçekleşen Eş Finansman Tutarı
Ağrı	16	3.621.994,33	16	3.206.764,47
Ardahan	3	450.867,00	2	257.152,00
Iğdır	11	2.361.496,29	10	2.098.167,47
Kars	12	2.420.948,25	11	2.158.244,50
Toplam	42	8.855.305,87	39	7.720.328,44

Program kapsamında sözleşme imzalanan projelerin ortalama destek tutarları ve tamamlanan projelerin gerçekleşen ortalama destek tutarları Şekil 8’de gösterilmektedir. Şekil incelendiğinde TRA2 Bölgesi’nde proje başına sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 189.857,00 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 176.520,00 TL’dir. Ağrı ilinde proje başına sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 189.551,54 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 162.207,71 TL’dir. Ardahan ilinde proje başına sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 150.289,00 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 128.576,00 TL’dir. Iğdır ilinde proje başına sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 192.320,34 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 185.756,77 TL’dir. Kars ilinde ise proje başına sözleşmeye bağlanan ortalama destek tutarı 197.898,23 TL iken gerçekleşen destek tutarı proje başına ortalama 196.204,05 TL’dir. Gerçekleşen ortalama destek tutarında Kars ili ön plana çıkmaktadır.

Şekil 8. Proje Uygulama Sürecinde Ortalama Destek Tutarı

4. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Değerlendirmede Kullanılan Yöntem

Program Sonrası Değerlendirme Raporu kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin yararlanıcıları ile gerçekleştirilen anket ile yararlanıcıların projeye bakış açısı ve desteklerden yararlanma durumu ve söz konusu programın başvuru rehberinde belirlenen amaç ve önceliklere ulaşımının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın veri toplama şekli anket yöntemi olup anketler Ajans uzmanları tarafından yararlanıcıların yetkililerine veya proje koordinatörlerine yöneltilerek uygulanmıştır. Veri toplama sürecinde nitel ve nicel verilerden yararlanılmıştır. Söz konusu veriler, çalışmaya konu olan 2010 Yılı İGMD01 (KOBİ) Programının proje dosyaları, İzleme ve Değerlendirme Biriminin kullandığı Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi (KAYS) veri tabanından elde edilen veriler ile projesi tamamlanmış yararlanıcılarla gerçekleştirilen anketlere dayanmaktadır. Sürdürülebilirlik, etki, etkililik, etkinlik ve ilgililik kavramlarının nicelleştirilmesi amacıyla ifadeler katılıma katılım durumuna yönelik sorular hazırlanarak anket uygulanmıştır. Ayrıca anket yoluyla elde edilen veriler, frekans analizi ile incelenmiştir.

4.2. Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi

Teklif edilen bütçe de dâhil olmak üzere başvurular, programın başvuru rehberindeki “Değerlendirme Tablosu” kriterlerine göre bağımsız değerlendiriciler tarafından Gizlilik ve Tarafsızlık Sözleşmesi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Değerlendirme tablosu, bölümlere ayrılmış olup, başvuru tabloda belirtilen puanlar üzerinden değerlendirilmektedir. Değerlendirmede sırası ile başvuranın mali ve işletme kapasitesi, proje konusunun programın amaç ve öncelikleri ile ilgililiği, önerilen yöntemin kalitesi ve geçerliliği, projenin destek sonrası sürdürülebilirliği ile projenin bütçe ve maliyet etkinliği değerlendirilmektedir. Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için 65 puan olan toplam başarı puanına ek olarak, mali ve işletme kapasitesi bölümünden 20 puan üzerinden en az 12 puan ve ilgililik bölümünden ise 20 puan üzerinden en az 12 puan alması gerekmektedir.

4.2.1. İlgililik

İlgililik kriteri, müdahalenin hedeflerinin genel sosyoekonomik amaç ve ihtiyaçlara, ulusal veya bölgesel plan ve programlara uygunluğunu değerlendirmektedir (Ersayın, 2012).

➤ Başarılı Projelerin Konuları İtibariyle Programın Öncelik ve Amaçları ile Uyum

Programa başvuru yapan projelerin teklif çağrısında yer alan hedef ve öncelikleri ile ilişkisinin bulunması gerekmektedir. Bu kapsamda, Ajanstan destek alan ve başarılı bir şekilde tamamlanan projelerin proje içerikleri, söz konusu mali destek programının öncelikleri ile tam bir uyum göstermektedir.

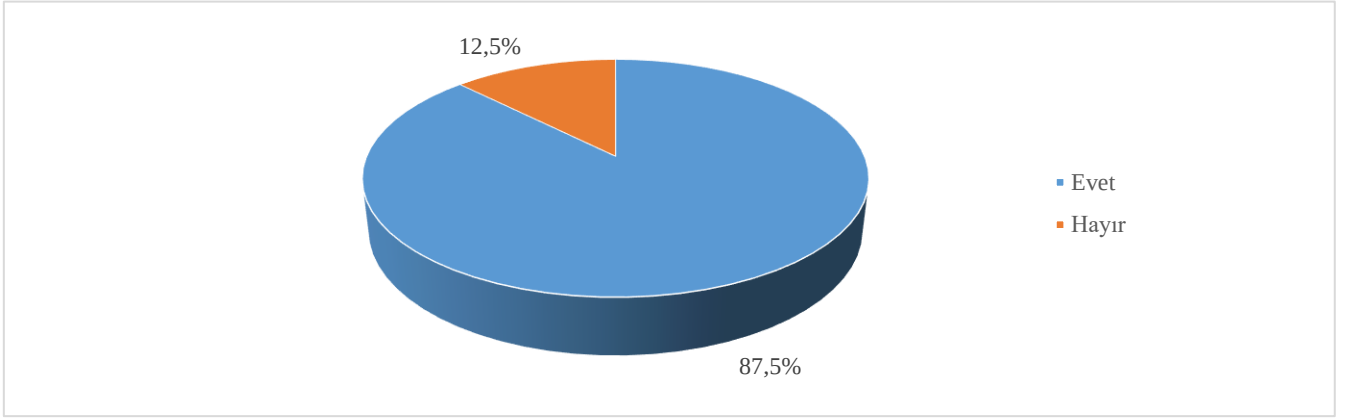
Ajanstan destek alan yararlanıcıların proje gerçekleştirme amaçları ile söz konusu yararlanıcılara ait projelerin amaçları program ile doğrudan ilişkilidir. Yararlanıcıların projeye başlama amaçlarının tamamına veya bazılarına kısmen ulaşmaları aynı zamanda proje önceliklerinin de gerçekleştiğinin bir göstergesidir. Yararlanıcıların proje amaçlarına ulaşmaları, programın başarılı olduğu sonucunu ortaya çıkartmıştır. Bu durum mali destek programı önceliklerinin önemli ölçüde gerçekleştiğinin de bir göstergesidir.

➤ **Tamamlanan Projelerin Konuları İtibariyle Programın Öncelik ve Amaçları ile Uyumu**

Mali destek programı başvuru rehberinde yer alan kriter setinde başvurusu gerçekleştirilen tüm projelerin teklif çağrısı ile ilgili olup olmadığı değerlendirilmektedir. Proje tekliflerinin destek almaya hak kazanabilmesi için başvuru rehberinde yer alan ilgililik bölümündeki kriterlere göre toplam 20 puan üzerinden 12 puan alması gerekmektedir. Bu kapsamda başarılı olarak tamamlanan 39 adet projeyi bağımsız değerlendiriciler değerlendirmiş olup her bir proje için birden fazla bağımsız değerlendirici değerlendirmede bulunmuştur.

Programın ilgililik kriteri kapsamında bağımsız değerlendiricilerin projelere verdikleri puanlara göre incelenen projelerin teklif çağrısının genel amacı ve öncelikleri ile ilgisine, yenilikçi, katılımcı, çevreye duyarlı yaklaşımlar, fırsat eşitliği sunma, cinsiyet eşitliği, iyi uygulama modelleri, yöreye özgülük gibi unsurları içermesine, başvuru sahibinin ihtiyaç ve sorunları ile ne kadar ilgili olduğuna ve tespit edilen sorun ve ihtiyaçları ne derece karşıladığına yönelik puanlama yapılmıştır. Bu kapsamda bağımsız değerlendiricilerin değerlendirmeleri sonucunda projelerin, programın hedef ve öncelikleri ile ilgili olduğu söylenebilmektedir.

Program kapsamında yararlanıcılar ile yapılan anket çalışmasında yararlanıcılara yöneltilen “Sizce program Bölge koşullarına ve yararlanıcıların ihtiyaçlarına uygun mu?” sorusu karşısında Şekil 9’da gösterildiği üzere yararlanıcıların %87,5’i evet, %12,5’i hayır cevabını vermiştir. Soruya evet cevabını veren katılımcılara yöneltilen “Hangi yönüyle uygun olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusuna katılımcıların büyük bölümü ihtiyaçlarına uygun makine/ekipman, teçhizat ve tefrişat malzemelerini aldıklarını, KOBİ’lerin finansal açıdan güçlendirildiğini, Bölge’de daha önce üretilmemiş ve ihtiyaç duyulan ürünlerin üretildiğini belirtmişlerdir. Soruya hayır yanıtı veren yararlanıcılar ise destek tutarlarının artırılması gerektiğini ve makine/ekipman desteği yanında gerçek yatırımcıya inşaat ve nakit desteği verilmesinin de uygun olacağı cevabını vermiştir.

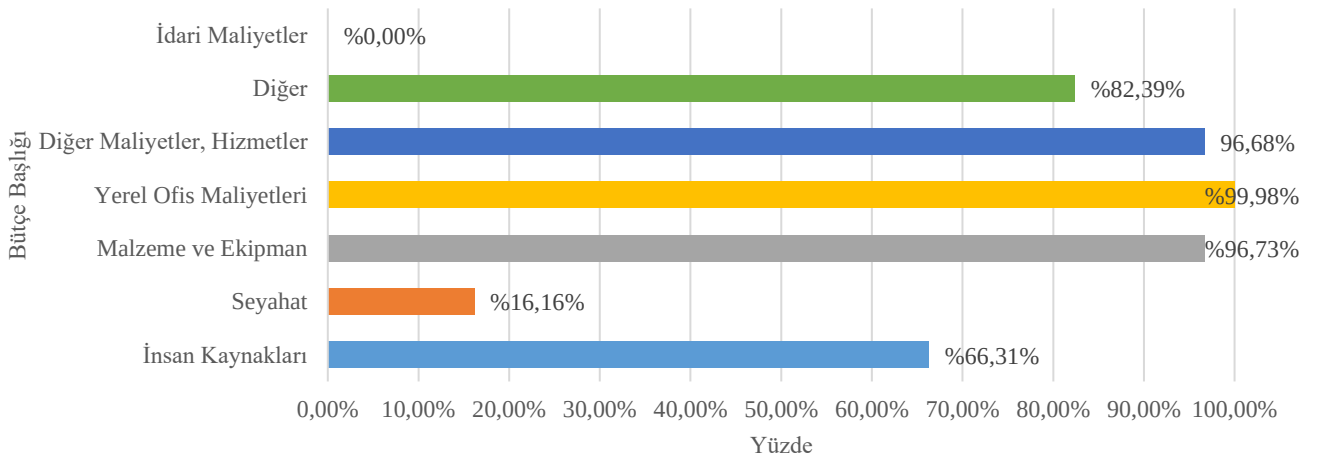
Şekil 9. Programının Bölge Koşullarına ve Yararlanıcıların İhtiyaçlarına Uyumu

4.2.2. Etkinlik

Program ve projede etkinlik, belirli bir zaman dilimi içinde çeşitli faaliyetleri yürüterek kullanılan girdiler ile müdahale sonucu belirlenen zaman aralığında hedeflenen sayı ve kalitede çıktıların üretilmesidir (Meydan, 2014).

Programdaki projelerin bütçe tertipleri DYK'da belirlenen bütçe formatına göre uygulanmıştır. İlgili formata göre proje bütçe kalemleri; insan kaynakları, seyahat, ekipman ve malzeme, yerel ofis maliyetleri, diğer maliyetler hizmetler, diğer ve idari maliyetlerden oluşmaktadır. Şekil 10'da projelerin girdileri olan bütçe kalemlerinin gerçekleşme oranı verilmektedir.

Projeler tamamlandıktan sonra nihai raporlardaki harcamaların uygunluğuna ilişkin değerlendirmeler neticesinde projelerin bütçe kalemlerinden olan idari maliyetlerin yararlanıcılar tarafından tercih edilmediği ve seyahat bütçe kaleminin ise bütçedeki değerlerinin çok altında kullanıldığı görülmektedir. Proje bütçelerinden olan yerel ofis maliyetleri %99,98 oranında, malzeme ve ekipman %96,73 oranında, diğer maliyetler, hizmetler %96,68 oranında, diğer %82,39 oranında ve insan kaynakları %66,31 oranında kullanılmıştır.

Şekil 10. Tamamlanan Projelerde Bütçe Gerçekleşme Oranları

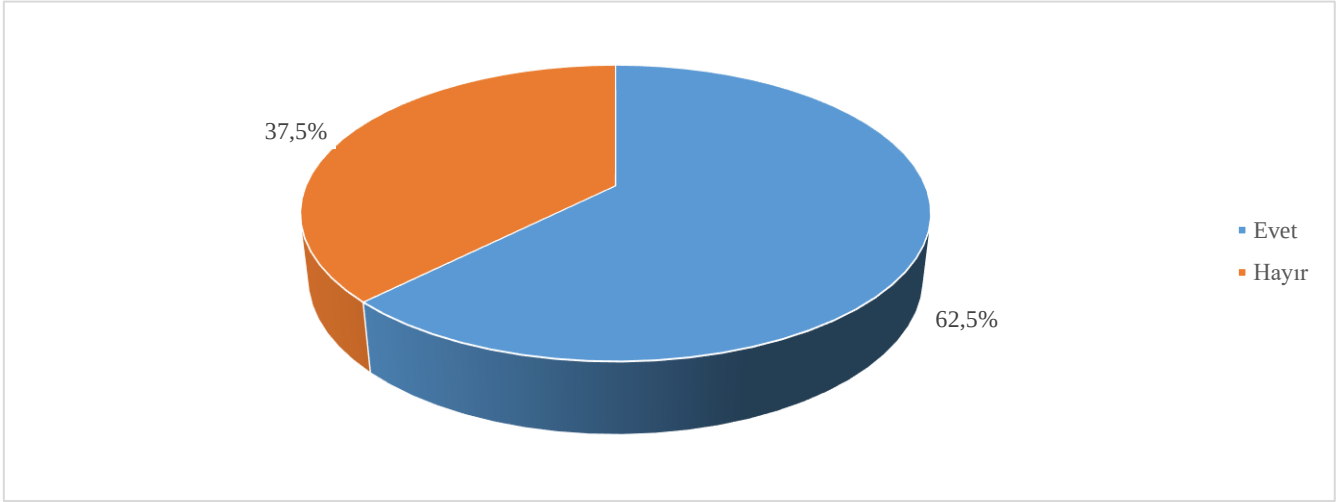
Program kapsamında başarılı olarak tamamlanan projelerin süreleri Tablo 12’de gösterilmiş olup proje süreleri 4-18 ay arasında değişkenlik göstermektedir. 20 proje sözleşme bitiş tarihinde, 9 proje sözleşme bitiş tarihinden önce 10 proje ise süre uzatımı alarak tamamlanmıştır.

Tablo 11. Uygulama Sürecinde Proje Süresi

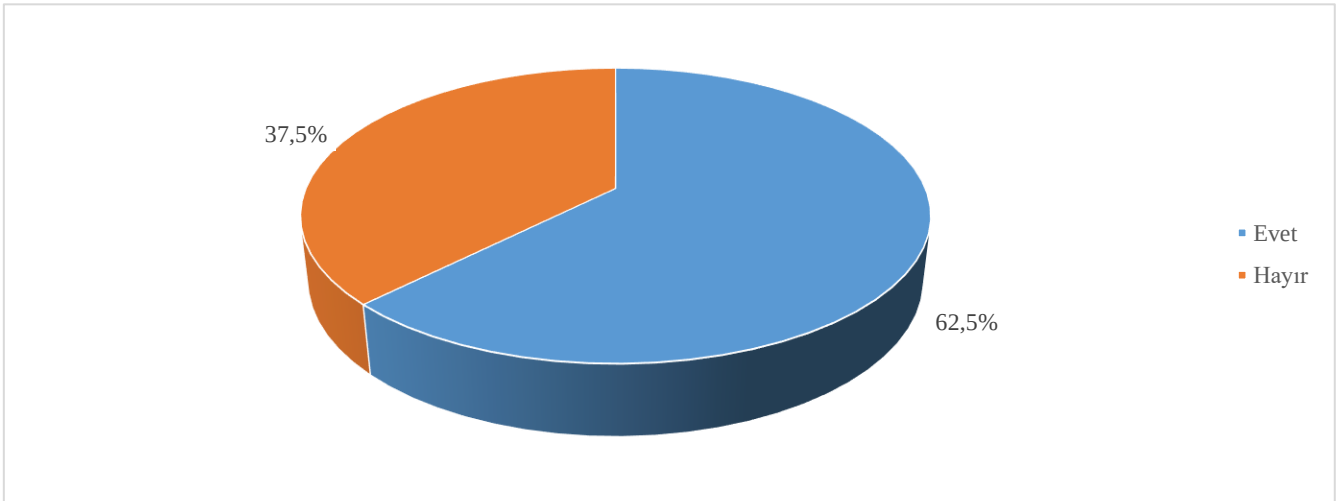
Projeler	Başvuru (Ay)	Gerçekleşen (Ay)
1. Proje	8	8
2. Proje	12	9
3. Proje	12	12
4. Proje	12	12
5. Proje	8	17
6. Proje	12	12
7. Proje	12	7
8. Proje	7	8
9. Proje	12	12
10. Proje	12	12
11. Proje	12	13
12. Proje	11	12
13. Proje	12	11
14. Proje	8	8
15. Proje	12	13
16. Proje	8	8
17. Proje	10	7
18. Proje	12	12
19. Proje	6	6
20. Proje	12	12
21. Proje	5	5

22. Proje	10	11
23. Proje	10	10
24. Proje	12	12
25. Proje	8	8
26. Proje	10	11
27. Proje	6	6
28. Proje	6	5
29. Proje	7	13
30. Proje	8	8
31. Proje	9	5
32. Proje	10	5
33. Proje	12	18
34. Proje	9	8
35. Proje	12	12
36. Proje	6	12
37. Proje	6	6
38. Proje	8	8
39. Proje	9	4

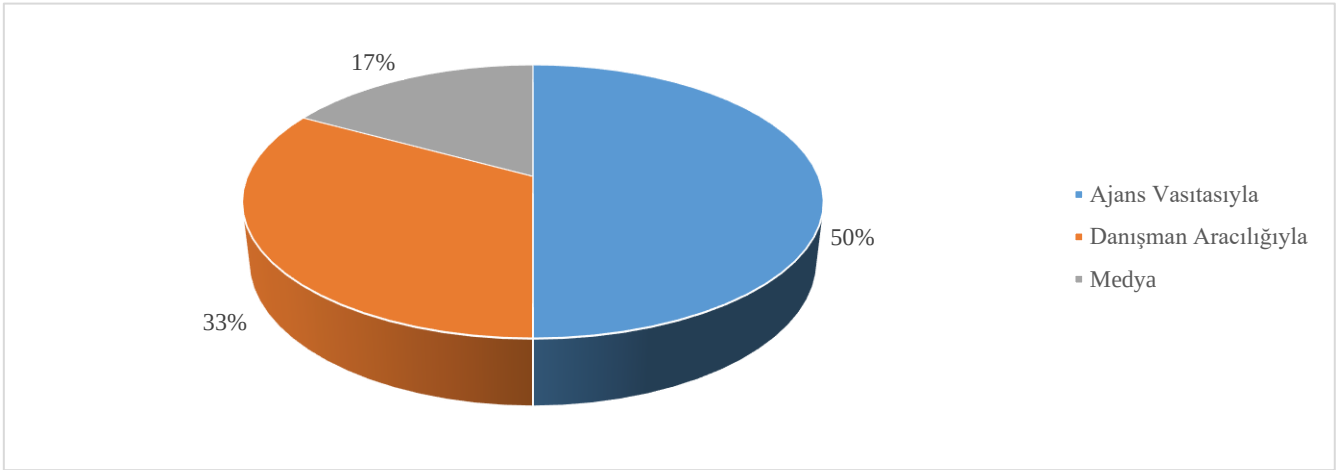
Mali destek programı ilanına çıkıldıktan sonra Ajans tarafından bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiş ve internet sitesi, afiş, broşür vb. araçlarla duyurular yapılmıştır. Yapılan bu uygulama ile yararlanıcılara ne kadar ulaşılabilmişinin öğrenilmesi amacıyla yöneltilen “Ajans destekleri size göre ilgili hedef kitleler tarafından yeterince biliniyor mu?” sorusuna ankete katılan yararlanıcıların cevapları Şekil 11’de gösterilmekte olup %62,5’i evet cevabını vermiş olup %37,5’i ise hayır cevabını vermiştir. Yararlanıcılar Ajans desteklerinin hedef kitleler tarafından bilinirliğinin artırılması için duyuruların daha etkin yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

Şekil 11. Ajans Desteklerinin Hedef Kitleler Tarafından Bilinme Durumu

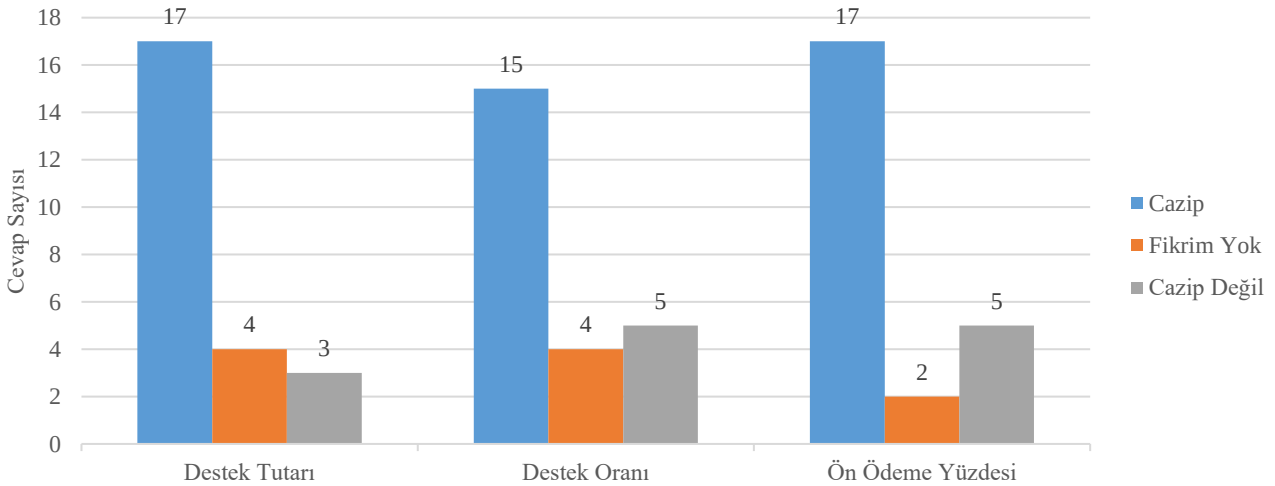
Mali destek programı kapsamında yararlanıcıları bilgilendirmek amaçlı yapılan duyurulara yönelik “Sizce Ajans destekleri hakkında etkin duyuru yapılıyor mu?” sorusuna katılımcıların %62,5’i yapılan duyuruların etkin olduğunu belirtirken %37,5’i ise yapılan duyuruların etkin olmadığını belirtmiştir. Yararlanıcılar daha etkin duyuruların yapılması için Bölge’de aktif olan işletme bilgilerinin Ticaret ve Sanayi Odası (TSO) ve Esnaf ve Sanatkarlar Odası gibi kuruluşlardan alınarak e-posta veya SMS ile duyuru yapılmasını tavsiye etmiştir.

Şekil 12. Ajans Destekleri Hakkında Etkin Duyuru Yapılma Durumu

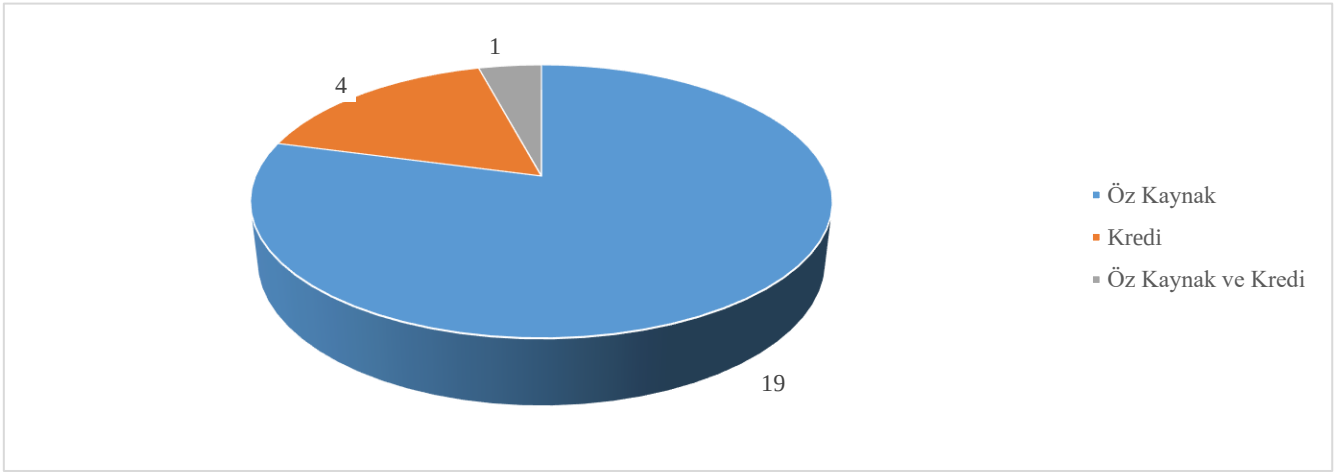
Yararlanıcılara yönelik “Programdan nasıl haberdar oldunuz?” sorusuna ankete katılan yararlanıcıların cevapları Şekil 13’te gösterilmekte olup %50’si programdan Ajans vasıtasıyla (Ajansın internet adresi, gerçekleştirdiği kurum ziyareti, e-posta, düzenlediği bilgilendirme toplantıları ve benzeri etkinlikler; hazırladığı broşür, katalog, vb. gibi basılı materyallerden), %33’ü danışman aracılığıyla, %17’si medya yoluyla haberdar olduğunu belirtmiştir. Diğer kurum ve kuruluşlar yoluyla programdan haberdar olduğunu belirten olmamıştır.

Şekil 13. Programdan Haberdar Olma Yöntemi

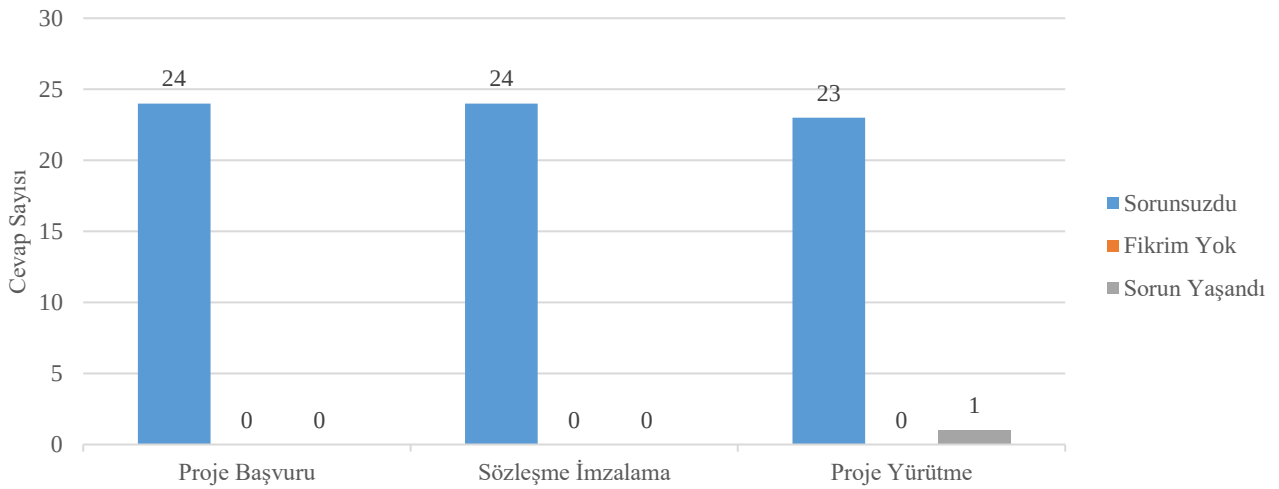
Program kapsamında %50 olan azami destek oranı, 400.000,00 TL olan azami destek tutarı ve destek tutarının %40'ı olan ön ödeme yüzdesinin yararlanıcılar tarafından yeterli olup olmadığına dair yöneltilen “programın finansal unsurlarını değerlendiriniz.” anket sorusuna yararlanıcıların cevapları Şekil 14’de gösterilmekte olup destek tutarı cazip mi sorusuna yararlanıcılardan 17’si cazip, 4’ü fikrim yok 3’ü ise cazip değil, destek oranı cazip mi sorusuna 15’i cazip 4’ü fikrim yok 5’i ise cazip değil, ön ödeme yüzdesi cazip mi sorusuna ise 17’si cazip 2’si fikrim yok 5’i ise cazip değil cevabı vermiştir.

Şekil 14. Programın Finansal Olarak Değerlendirilmesi

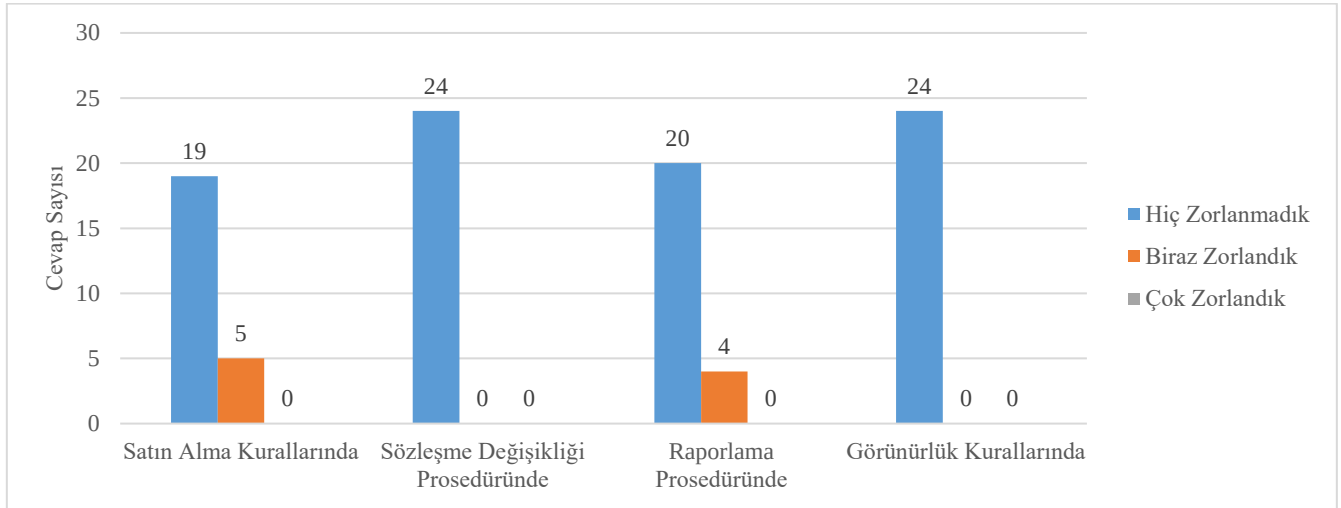
Yararlanıcılara yöneltilen “Serhat Kalkınma Ajansı desteğiyle uyguladığınız projenizin eş finansmanını nasıl karşıladınız?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Şekil 15’te gösterilmekte olup 19’u öz kaynak, 4’ü kredi 1’si ise öz kaynak ve kredinin beraber kullanılarak proje eş finansmanın karşılandığını belirtmiştir.

Şekil 15. Projenin Eş Finansmanının Karşılanması

Yararlanıcılara proje başvuru süreci (evraklar, süreçler, prosedürler), sözleşme imzalama süreci ve proje yürütme sürecinde sorun yaşayıp/yaşamadıkları sorusu yöneltilmiş ve Şekil 16’da gösterildiği üzere ankete katılan yararlanıcıların tamamı, proje başvuru ve sözleşme imzalama sürecinde sorun yaşamadığını, proje yürütme sürecinde ise 23’ü sorun yaşamadığını 1’i sorun yaşadığını belirtmiştir.

Şekil 16. Proje Başvuru, Sözleşme İmzalama ve Yürütme Süreci Zorlanma Düzeyinin Tespiti

Yararlanıcılara proje uygulama sürecinde satın alma kuralları, sözleşme değişiklik prosedürleri, raporlama prosedürleri ve görünürlük kurallarında zorlanıp zorlanmadıkları sorusu yöneltilmiş ve cevaplar Şekil 17’de gösterilmiştir. Satın alma kurallarında yararlanıcılardan 19’u hiç zorlanmadığını, 5’i biraz zorlandığını belirtmiştir. Sözleşme değişikliği prosedüründe ve görünürlük prosedüründe yararlanıcıların tamamı hiç zorlanmadığını belirtmiştir. Raporlama prosedüründe ise yararlanıcıların 20’si hiç zorlanmadığını 4’ü ise biraz zorlandığını belirtmiştir. Proje uygulama süreçleri için yararlanıcılardan hiç biri çok zorlandım şeklinde cevap vermemiştir.

Şekil 17. Proje Uygulama Sürecinde Zorlanma Düzeyinin Tespiti

4.2.3. Etkililik

Etkililik kriteri, müdahale ile elde edilen çıktı sonuç veya etkilerin müdahalenin ana amacına hizmet edip etmediğini değerlendirmektedir. Diğer bir ifadeyle, yapılan müdahale ile hedeflere ulaşma derecesini ifade etmektedir. Bu kriter, ilgililik kriteriyle yakından ilişkilidir (Meydan, 2014).

İlgili kriter ile elde edilen çıktı, sonuç ve etkilerin programın temel amaç ve öncelikleri ile karşılaştırması yapılır ve program kapsamında doğru projelerin desteklenip desteklenmediği belirlenir. Bu kısımda programın hedeflenen performans göstergesi ile program sonunda gerçekleşen sonuç karşılaştırılacak ayrıca yararlanıcılarla yapılan anket çalışması ile programın etkililiği değerlendirilecektir.

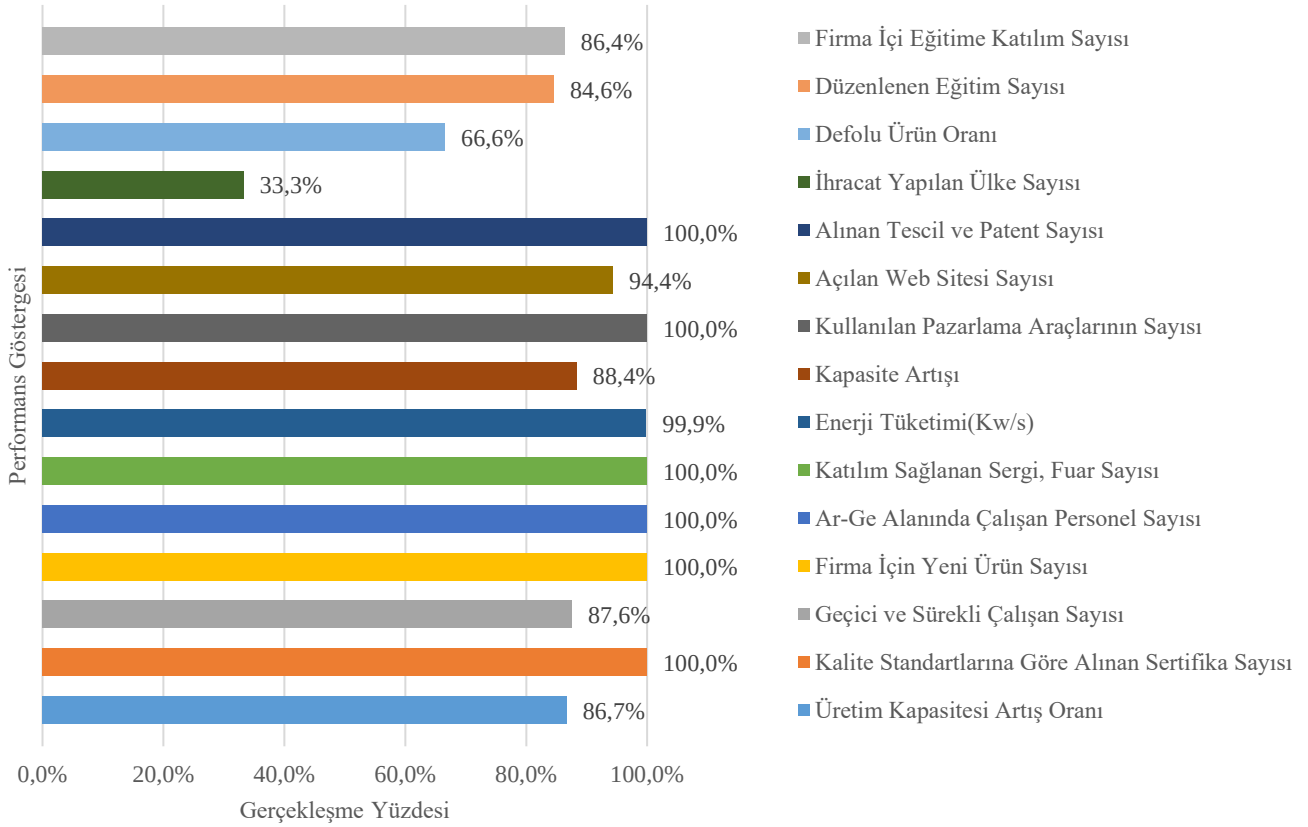
Programdaki desteğin temel amaç ve öncelikleri kapsamında sözleşme imzalanan projelerin hedeflemiş olduğu performans göstergeleri kümülatif olarak toplanarak programın hedefleri belirlenmiştir. Program sonunda projelerin gerçekleşen performans göstergeleri de kümülatif olarak toplanmış ve sonuç oluşmuştur.

Program kapsamındaki performans göstergelerinin mevcut, hedef ve sonuçları Tablo 12’de gösterilmiştir. Programda hedeflenen değerlere ulaşmakta ne derecede başarılı olduğunun değerlendirilmesi amacıyla Tablo 12 incelenmiştir. İlgili performans göstergelerinden kalite standartlarına göre alınan sertifika sayısı, firma için yeni ürün sayısı, Ar-Ge alanında çalışan personel sayısı, katılım sağlanan sergi/fuar sayısı, kullanılan pazarlama araçlarının sayısı ile alınan tescil ve patent sayısında hedeflere %100 oranında ulaşıldığı görülmektedir. Üretim kapasitesi artış oranında %86,7, geçici ve sürekli çalışan sayısında %87,6, enerji tüketiminde %99,9, kapasite artışında % 88,4, açılan web sitesi sayısında %94,4, ihracat yapılan ülke sayısında %33,3, düzenlenen eğitim sayısında %84,6, defolu ürün oranındaki azalmada %66,6 ve firma içi eğitime katılım sayısında %86,4 oranında gerçekleşme görülmektedir.

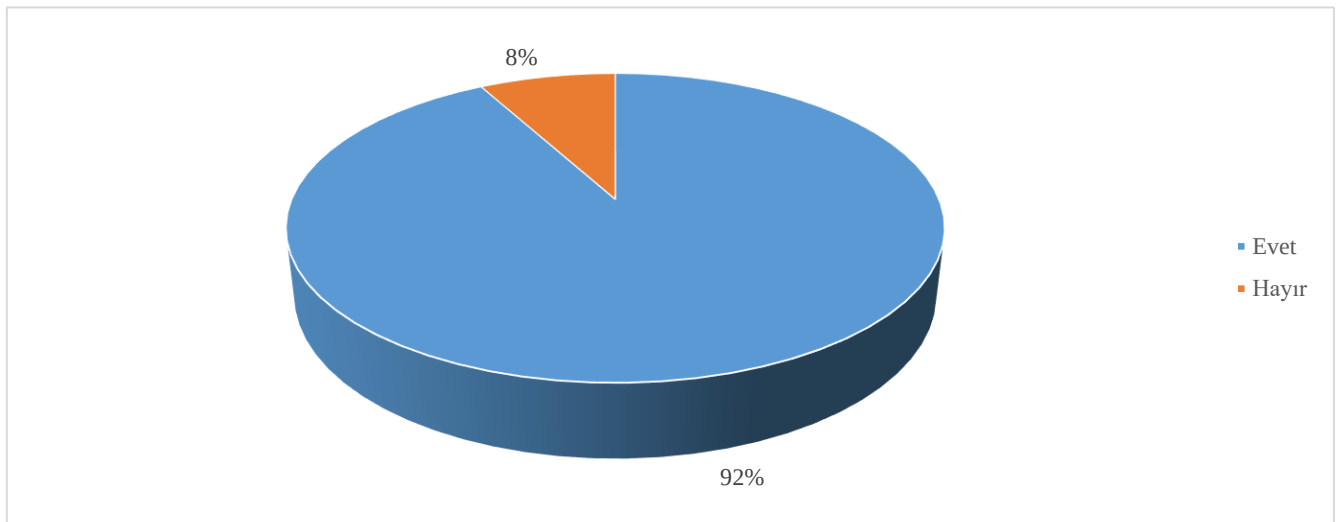
Tablo 12. Hedeflenen Seçili Performans Göstergelerinin Gerçekleşme Durumu

Sıra No	Performans Göstergesi	Birim	Mevcut	Hedef	Sonuç
1	Üretim Kapasitesi Artış Oranı	Yüzde	0	88,7	76,9
2	Kalite Standartlarına Göre Alınan Sertifika Sayısı	Adet	0	14	14
3	Geçici ve Sürekli Çalışan Sayısı	Adet	211	355	311
4	Firma İçin Yeni Ürün Sayısı	Adet	69	148	148
5	Ar-Ge Alanında Çalışan Personel Sayısı	Kişi	1	2	2
6	Katılım Sağlanan Sergi, Fuar Sayısı	Adet	1	4	4
7	Enerji Tüketimi	Kw/s	2.350	3.620	3.618
8	Kapasite Atışı	Yüzde	0	112	99
9	Kullanılan Pazarlama Araçlarının Sayısı	Adet	5	22	22
10	Açılan Web Sitesi Sayısı	Adet	0	18	17
11	Alınan Tescil ve Patent Sayısı	Adet	0	5	5
12	İhracat Yapılan Ülke Sayısı	Adet	0	3	1
13	Defolu Ürün Oranı	Binde	3	1,5	2
14	Düzenlenen Eğitim Sayısı	Adet	0	39	33
15	Firma İçi Eğitime Katılım Sayısı	Adet	0	110	95

Performans göstergelerinin gerçekleşme oranı Şekil 18’de gösterilmiş olup şeklin genel değerlendirmesinde, başvuruda belirlenen hedeflerden altısında hedeflere %100 ulaşıldığı, sekizinde hedeflere büyük oranda ulaşıldığı, birinde ise hedeflenen göstergeden uzak kaldığı görülmektedir.

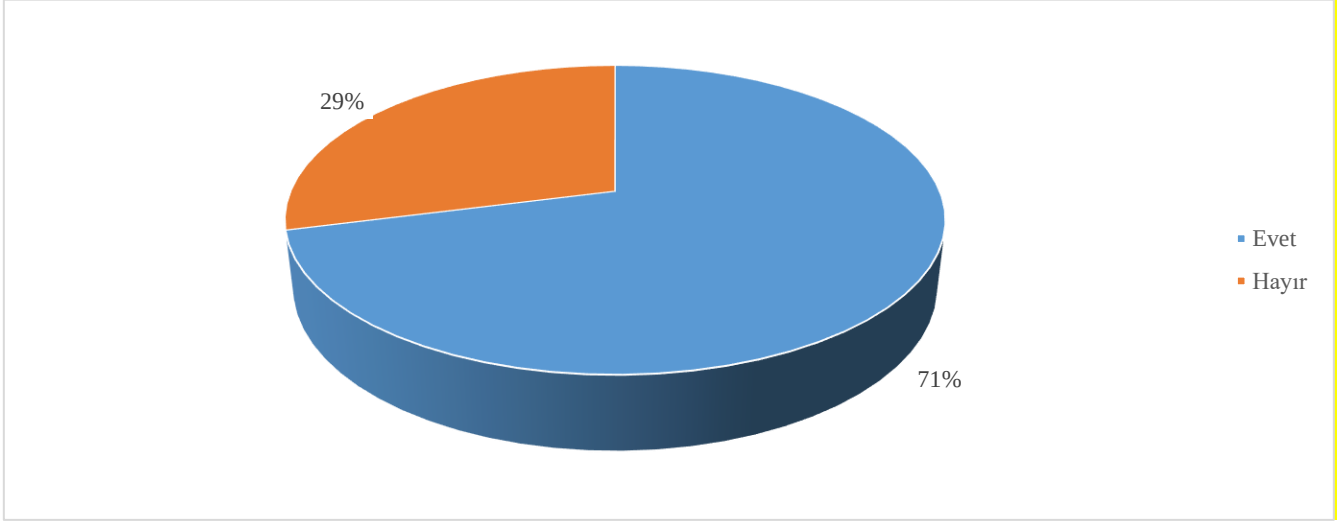
Şekil 18. Seçili Performans Göstergelerinin Gerçekleşme Oranı

Yararlanıcılara yöneltilen “Destek ile alınan makine/ekipman kullanılır durumda mı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Şekil 19’da gösterilmekte olup %92’si evet cevabı verirken %8’i ise hayır cevabı vermiştir. Makine/ekipmanın kullanımının yüksek oranda devam ediyor olması proje kapsamında alınan makine/ekipmanın gerekliliğini göstermektedir. Kullanmayan yararlanıcılar kullanmama sebebi olarak; bir kısmı üretim arzı olmadığı için makineleri kullanamadığını büyük bir kısmı ise sektör değişikliğinden dolayı makine/ekipmanların hali hazırda kullanılmadığını belirtmiştir.

Şekil 19. Destek Kapsamında Alınan Makine ve Ekipmanların Güncel Kullanım Durumu

Yararlanıcılara yöneltilen “Proje başvuru, sözleşme imzalama ve proje yürütme sürecinde danışman desteği aldınız mı?” sorusuna ankete katılan yararlanıcıların cevapları Şekil 20’de gösterilmekte olup %71’i proje başvuru, sözleşme imzalama ve proje yürütme süreçleri ile ilgili olarak bilgi ve tecrübe eksikliği gerekçeleri ile danışman desteği aldığını %29’u ise herhangi bir danışman desteği almadığını belirtmiştir.

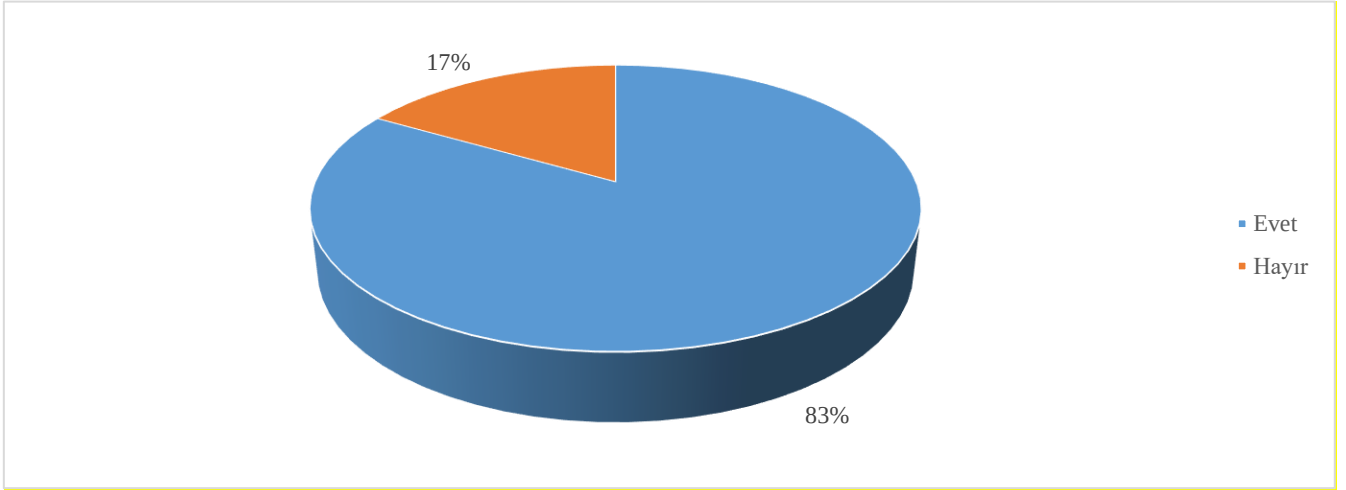
Şekil 20. Danışman Desteği Alma Durumu

4.2.4. Etki

Etki kriteri ile müdahalenin sosyal, ekonomik ve çevresel anlamda uzun vadede kendini gösteren geniş kapsamı sonuçları değerlendirilmektedir. Bu kriter altında sadece amaçlanan etkiler değil, amaçlanmayan olumlu ya da olumsuz tüm etkiler değerlendirilmektedir (Ersayın, 2012).

Bu kısımda yararlanıcıların projeleri tasarlarken düşündükleri etkilerin gerçekleşip gerçekleşmediği değerlendirilecektir. Bu amaçla yararlanıcılara yöneltilen “Proje ile genel olarak amaçlarınıza ulaştığınızı düşünüyor musunuz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Şekil 21’de gösterilmekte olup yararlanıcıların %83’ü evet cevabını verirken %17’si ise hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabını veren yararlanıcılara "Hedeflerinizde neler eksik kaldı?" sorusu sorulmuş olup yararlanıcılar; Bölge’de nitelikli personel olmaması sebebiyle işleri yürütemediklerini, Bölge’de yeterli tüketim talebi olmadığı için üretimlerini artıramadıklarını ve proje başvuru aşamasındaki beklentilerinin proje sonucunda gerçekleşmediğini, proje etkilerinin kendileri için daha fazla olmasını beklediklerini belirtmişlerdir.

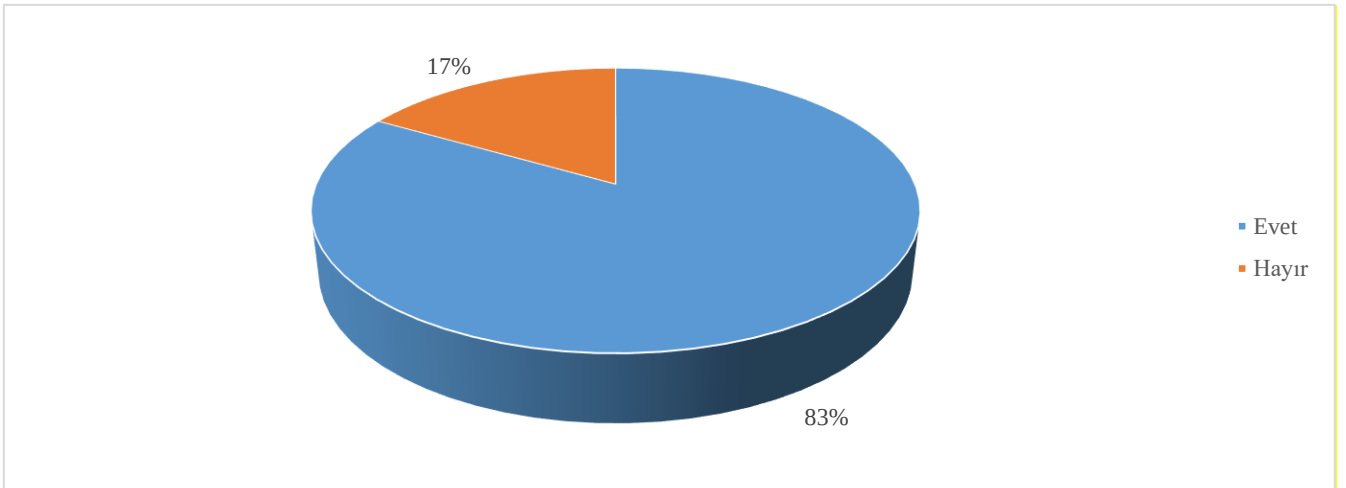
Şekil 21. Proje İle Amaçlara Ulaşılma Durumu

4.2.5. Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kriteri, müdahale sonucu üretilen faydanın müdahalenin tamamlanmasıyla yani finansal destek sona erdiğinde devam edip etmeyeceği ve/veya ne şekilde, hangi oranda devam edeceği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, müdahale ile oluşan etkinin daha geniş ölçekli sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarla ilişkisi ortaya konulmaktadır (Meydan, 2014).

Başvuru rehberinde projenin başvuru sahibi üzerinde somut bir etkisi olmasına, mali açıdan sürdürülebilir olmasına, kurumsal açıdan sürdürülebilirliğine ve çarpan etkisi olmasına yönelik puanlama kriterleri bulunmakta olup projeler bu kriter bakımından maksimum 20 puan alabilmektedir.

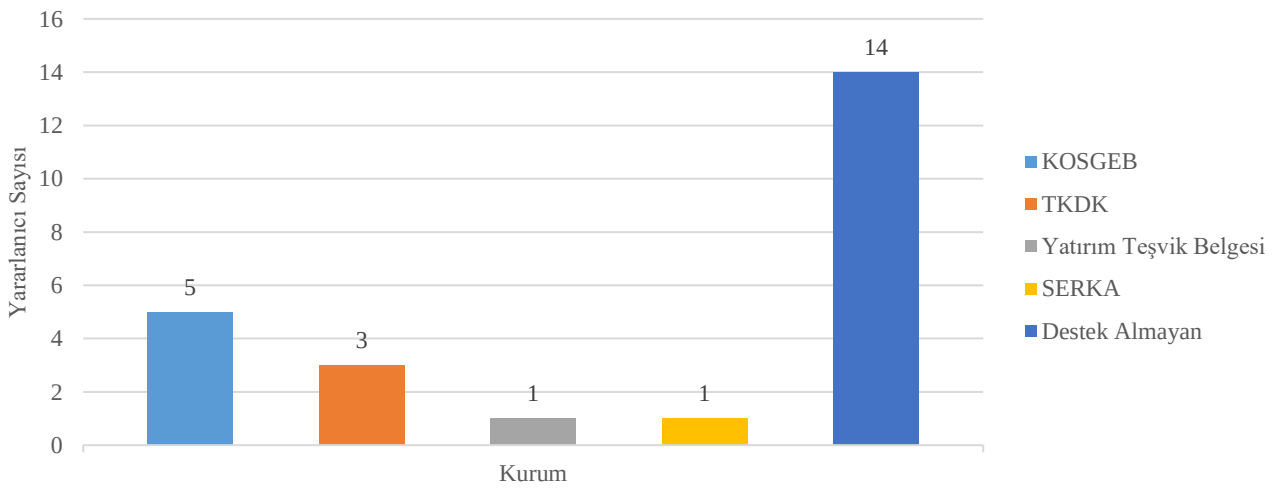
Yararlanıcılara yöneltilen “Projenin sonunda elde ettiğiniz kazanımların uzun vadede katkılarının devam edeceğini düşünüyor musunuz?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Şekil 22’de gösterilmekte olup yararlanıcıların %83’ü evet cevabını verirken %17’si ise hayır cevabını vermiştir. Hayır cevabı veren yararlanıcılar kalifiye eleman yetersizliği nedeniyle işletmelerini verimli bir şekilde çalıştıramadıklarını, istenilen seviyeye ulaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 22. Projenin Sonunda Elde Edilen Kazanımların Uzun Vadede Katkısı

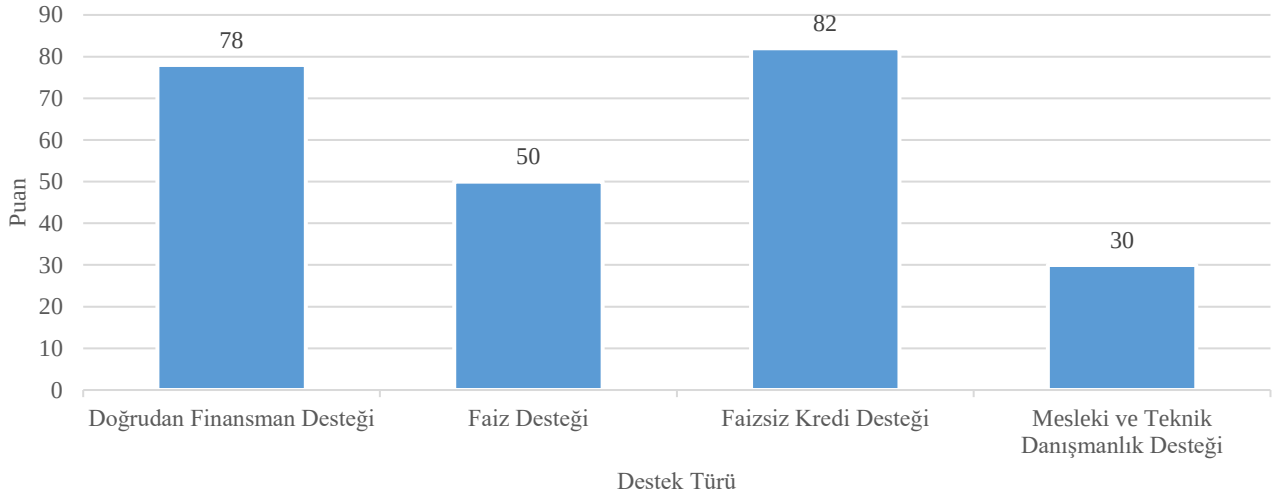
Yararlanıcılara yöneltilen “Programdan sonra farklı desteklerden faydalandınız mı?” sorusuna yararlanıcıların cevapları Şekil 23’te gösterilmekte olup yararlanıcıların %42’si program sayesinde elde ettikleri proje başvuru, yürütme ve raporlama tecrübesi ile SERKA, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu (TKDK) ile Yatırım Teşvik Belgesi desteklerinden yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Program sonrasında herhangi bir kurum/kuruluş desteği almayan yararlanıcılar sebep olarak işletmenin ihtiyaçlarına uygun program açılmadığını, açılan destek programlarının finansal açıdan cazip olmadığını, proje başvuru işlemlerinin zaman alması gibi sebeplerden dolayı proje başvurusu yapmadıklarını ayrıca destek başvurusu yapıp destek almaya hak kazanamadıkları kurumlar olduğunu da belirtmiştir.

Şekil 23. Programdan Sonra Farklı Desteklerden Faydalanma Durumu

Ajans olarak bu program kapsamında doğrudan finansman desteği (proje teklif çağrısı yöntemiyle) verilmiştir. Firmaların hangi destek türünün kendilerine daha fazla yarar sağlayacağını öğrenmek adına yararlanıcılara yöneltilen “Serhat Kalkınma Ajansı’nın sunabileceği destekler olan aşağıdaki seçenekleri size en uygun olandan başlayarak puanlayınız.” sorusuna 4 puan en uygun, 1 puan en az uygun olmak üzere puan veren yararlanıcılar; Şekil 24’te gösterileceği üzere toplamda faizsiz kredi desteğine 82, doğrudan finansman desteğine 78, faiz desteğine 50 ve mesleki ve teknik danışmanlık desteğine 30 puan vermiştir. Yararlanıcılar en fazla puanı faizsiz kredi desteği türüne vermiş olup bu destek türü ile sıfır makineleri daha ucuza alabileceğini ve yatırımlarını çeşitlendirebileceklerini belirtmiştir. İkinci olarak en fazla puanı daha önce de aldıkları doğrudan finansman desteği türüne veren yararlanıcılar bu destek türü ile projelerini hayata geçirebileceklerini belirtmişlerdir. Üçüncü olarak en fazla puanı faiz desteği türüne veren yararlanıcılar en az puanı ise mesleki ve teknik danışmanlık desteği türüne vermiştir.

Şekil 24. Firmalara Uygun Olan Mali Destekler

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Ajans tarafından ilk kez uygulanan İktisadi Gelişme Mali Destek Programı-01 (KOBİ)'ye yönelik hazırlanan Program Sonrası Değerlendirme Raporu ile söz konusu programın başarısının ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda programın etkinliği, tarafsızlığı ve hesap verilebilirliğinin mümkün olduğunca artırılması hedeflenmiştir. Bu değerlendirme raporu sonuçları, önümüzdeki dönemlerde hazırlanarak uygulanması planlanan mali destek programlarına ön bilgi vermesi ve söz konusu yeni programların başarısının artırılmasına yönelik bulgular elde edilmesinde fayda sağlayacaktır. Programda yer alan projelerin sonuç ve çıktıları; desteğin amaç, öncelik ve hedefleri ile ilişkilendirilerek ilgililik, etki, etkinlik, etkililik ve sürdürülebilirlik kriterleri de dikkate alınarak değerlendirilmiş ve bu bölümde önerilere yer verilmiştir.

Programa yönelik elde edilen tespitler ve uygulama sonrasında edinilen tecrübeler ışığında iyileştirmeye açık alanlara yönelik tavsiyeler ve program kapsamında elde edilen sonuçlar aşağıda maddeler halinde yer almaktadır:

- Programın Bölge Planı'yla uyumlu olduğu değerlendirilmektedir.
- Program kapsamında başvurusu yapılan 146 projeden 51 proje başarılı bulunmuş olup 42 proje ile sözleşme imzalanmıştır. 39 proje başarılı bir şekilde tamamlanmış olup 3 projenin sözleşmesi fesih edilmiştir.
- Programa yapılan başvurulardan %34,93 başarılı bulunmuş ve toplam başvuru sayısının % 28,77'i ile sözleşme imzalanmıştır. Programa başvuran 146 projenin %71,2'si il merkezlerinden %28,8'i ise ilçelerdendir. Tamamlanan projelere bakıldığında ise projelerin %74,36'sının il merkezlerinden, %25,64'ünün ise ilçelerden olduğu görülmüştür. Buradan TRA2 Bölgesi il merkezlerinde programa ilginin daha fazla olduğu görülmektedir. İlerleyen program süreçlerinde ilçelerin proje başvuru ve proje tamamlanma oranını artırmak için ilçelerde proje döngüsü eğitimleri verilmesinin gerektiği değerlendirilmektedir.
- Programın Bölge koşullarına ve yararlanıcıların ihtiyaçlarına uygun olup olmadığı sorulduğunda ankete katılan yararlanıcıların %87,5'i uygun olduğunu belirtmiştir. Bu durum çıkılan mali destek programının Bölge'ye uygunluğunu desteklemektedir.
- Program kapsamında sözleşme imzalanan 39 projeden 20'si sözleşme bitiş tarihinde tamamlanırken 9'u sözleşme bitiş tarihinden önce tamamlanmıştır. 10 projenin proje bitiş tarihi zeyilname ile uzatılarak proje faaliyetleri en geç 18. ayda tamamlanmıştır. Program kapsamındaki projelerin genel olarak gerçekçi planlama yapılarak başvurularının yapıldığı bu sebeple erken veya zamanında tamamlandığı görülmüştür. 10 projede ise faaliyetlerinin geciktiği veya gerçekçi planlama yapılmadığı görülmüştür. Bu durumun önüne geçilmesi için bilgilendirme toplantılarında yararlanıcıların bu hususa dikkat etmeleri yönünde bilgilendirmelerin artırılması ve proje uygulama döneminde yararlanıcı ile Ajans koordinasyonunun artırılması gerektiği değerlendirilmektedir.

- Ankete katılan yararlanıcıların %62,5'i Ajansın programa yönelik yapmış olduğu duyuruları etkin bulduklarını belirtmiştir. Ancak daha etkin duyuruların yapılması için Bölge'de aktif olan işletme bilgilerinin TSO ve Esnaf ve Sanatkarlar Odası gibi kuruluşlardan alınarak e-posta veya SMS ile duyuru yapılmasını tavsiye etmiştir. Yararlanıcıların %50'si programdan Ajans, %33'ü danışman, %17'si ise medya vasıtasıyla haberdar olmuştur. Ayrıca yararlanıcıların %62,5'i programın hedef kitleler tarafından yeterince bilindiğini belirtmiştir. Ajans desteklerinin hedef kitleler tarafından bilinirliğinin artırılması ve daha fazla potansiyel başvuru sahibine ulaşılabilmesi için son yıllarda artış gösteren sosyal medya kullanımının, program duyurularında da kullanılması gereken önemli araçlardan biri olduğunu değerlendirilmektedir.
- Ankete katılan yararlanıcılardan programın finansal unsurları olan destek tutarı, destek oranı ve ön ödeme yüzdesi hakkında "cazip", "fikrim yok" ve "cazip değil" seçeneklerinden birini seçmeleri istenmiş ve büyük çoğunluğu finansal unsurların cazip olduğunu belirtmiştir. Bu durum, çıkılan mali destek programının finansal unsurlarının yararlanıcılar nezdinde de büyük oranda uygun bulunduğunu desteklemektedir.
- Yararlanıcıların %79'unun projenin eş finansman tutarını kendi öz kaynakları ile karşılaması, %4'ünün ise öz kaynak ve kredi ile birlikte karşılaması yararlanıcıların projeye öz kaynaklarını aktarttığını göstermektedir.
- Katılımcılara proje başvurusu, sözleşme imzalama ve proje yürütme süreçlerinde problem yaşayıp/yaşamadıkları hususunda yöneltilen soruda yararlanıcılar, sorun yaşamadığını belirtmiştir. Bu durum proje süreçlerinin makul ve uygulanabilir olduğunu desteklemektedir.
- Yararlanıcılara proje uygulama süreçlerinde (satın alma, sözleşme değişikliği, raporlama prosedürü ve görünürlük kuralları) zorlanıp zorlanmadıkları sorulmuş sözleşme değişikliği ve görünürlük kurallarında hiç zorlanmadığını belirten yararlanıcıların %21'i projenin satın alma kurallarında %17'si raporlama prosedüründe biraz zorlandığını belirtmiştir. Bu durum Ajansın proje uygulama süreçlerinin makul ve uygulanabilir olduğunu desteklemektedir.
- Gerçekleşen performans göstergeleri arasında yalnızca ihracat yapılan ülke sayısı hedefine ulaşılma düzeyinin düşük olduğu görülmektedir. Firmaların dış ticaret bilgisi ve deneyimlerinin yeterli olmamasının bu hedefin düşük oranda gerçekleşmesine sebebiyet verdiği ve dış ticaret bilgisinin artırılmasına yönelik faaliyetlerin yapılması ile bu durumun aşılabileceği değerlendirilmektedir.
- Katılımcılara alınan makine/ekipman/eşyanın şu anda kullanılıp kullanılmadığı sorulduğunda %92'si kullanıldığını belirtmiştir. Makine ve ekipmanların halihazırda kullanımına devam ediliyor olması faydalı ve projeler için önemli olduğunu desteklemektedir. Kullanımına devam edilmeyen makine ve ekipmanlara sahip firmalar ise durumun başlıca sebebi olarak sektör değişikliğini belirtmişlerdir. Program kapsamında satın alımı yapılan makine ve ekipmanların ilerleyen dönemlerde atıl durumda kalmamasına yönelik başvuru aşamasında firmaların sektördeki faaliyetlerini destekleyici ek bilgi/belge talep edilebilir.

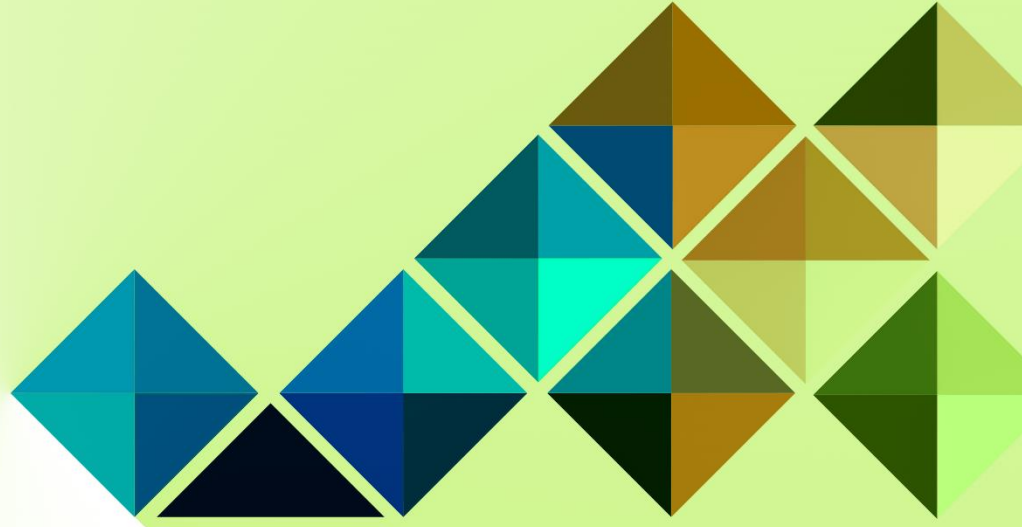
- Ankete katılan yararlanıcılara proje başvuru ve yürütme sürecinde danışman desteği alınıp alınmadığı sorulmuş olup %71'i danışman desteği aldığını belirtmiştir. Yararlanıcılar proje başvurusu, sözleşme imzalama ve proje yürütme süreçlerini bilmediklerinden danışman desteği aldıklarını belirtmiştir. Bu durum yararlanıcılarda henüz proje kültürü oluşmadığını ancak danışmanların Ajans proje süreçlerine genel olarak hakim olduğunu göstermektedir.
- Ankete katılan yararlanıcıların %83'ünün projenin amaçlarına ulaşıldığını belirtmesi, program kapsamındaki projelerin genel manada başarılı olduğunu desteklemektedir.
- Ankete katılan yararlanıcıların %83'ü projelerin sunduğu katkıların uzun vadede devam edeceğini düşünmektedir. Bu durum projelerin büyük oranda sürdürülebilir olduğunu ve Bölge'de önemli bir yer edindiğini desteklemektedir. Uzun vadeli olamayacağını düşünen yararlanıcılar kalifiye eleman yetersizliği sebebiyle işletmelerinin verimli bir şekilde çalışamadığını belirtmiştir. Yararlanıcıların belirtmiş olduğu bu problemin giderilmesi amacıyla Bölge içerisinde özellikle ara eleman yetiştirilmesinin desteklenmesi ve niteliklerinin artırılmasına yönelik çalışmaların teşvik edilmesinin gerekli olduğu değerlendirilmektedir.
- Ankete katılan yararlanıcıların %42'si bu programdan sonra başka desteklerden de faydalandığını belirtmiştir. Bu durum işletmelerde proje kültürünün oluşmasına da katkı sağlandığı şeklinde değerlendirilmektedir.
- Anket çalışmasına göre Bölge'deki işletmelerin projelerini hayata geçirebilmeleri için en uygun destek türlerinin faizsiz kredi desteği ve doğrudan finansman desteği olduğu saptanmıştır.

6. EKLER

Ek-1 İktisadi Gelişme Mali Destek Programı-1 (Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler İçin) 2010 Yılı
Teklif Çağrısı Başvuru Rehberi

7. KAYNAKÇA

- Ersayın, Z. (2012). *Kamu Müdahalelerinde Katkısalılığın Değerlendirilmesi: Çukurova ve İzmir Kalkınma Ajansları KOBİ Destekleri Örneği (Uzmanlık Testi)*. Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- Meydan, M. (2014). *Mustafa Caner Meydan. Kalkınma Ajansları Desteklerinin Değerlendirilmesi: Karşıt Durum Etki Değerlendirme Örneği (Uzmanlık Tezi)*. Ankara: Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü.
- SERKA, 2010-2013 Bölge Planı. (2010). *TRA2 Düzey 2 Bölgesi (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars) 2010-2013 Bölge Planı*. Serhat Kalkınma Ajansı.
- SERKA, Faaliyet Raporu. (2010). *Serhat Kalkınma Ajansı Faaliyet Raporu*. Kars: Serhat Kalkınma Ajansı.

Atatürk Cad No:69 Ortakapı Mah Merkez-Kars
Tel: +90 474 212 52 00 – Faks: +90 474 212 52 04
E-posta: info@serka.gov.tr | www.serka.gov.tr

